

абий сымаджэщым

2-нэ нап.

«Махуэку»

3-нэ нап.

Убыххэм я щІэблэш шило спадь спр **Чемпионыр**

4-нэ нап.

Nº73 (24.355)

2022 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 23, махуэку

Тхьэмахуэм щэ къыдок!

• И уасэр зы тумэнщ

Газетхэм Іэ тедзэныр нобэ еух

Пщіэ зыхуэтщі щіэджыкіакіуэ лъапіэхэ! 2022 гъэм и етіуанэ илъэс ныкъуэм ди газетыр зыІэрыхьэну хуейхэм абы щытрадзэну пlалъэр мэкъуауэгъуэм и 23-м еух.

«Адыгэ псалъэм» тедзэным феужьэрэкІыну, фыкъыхудоджэ. Ди ныбжьэгъу пэжу адэкІи фыкъэнэну, дунеймрэ лъэпкъымрэ ехьэлІа Іуэхугъуэ нэхъыщхьэхэм анэдэлъхубзэмкіэ къыдэкі газет закъуэмкіэ зыщывгъэгъуэзэным къыпыфщэну фыхуеймэ, фигу къыдогъэкІыж «Адыгэ псалъэм» мазихым и уасэр:

унэм ныфхуахьынумэ - сом 724-рэ кlэпlейкlэ 80-рэ; фэ езым пощтым къыще вфхыжынумэ - сом 660-рэ. «Адыгэ псалъэм» щытевдзэ хъунущ КъБР-м пощт зэпыщіэныгъэхэмкіэ и управленэм и Іуэхущіапіэ псоми.

Ди индексыр П 5894.

КъБР-м и Іэтащхьэмрэ Правительствэмрэ, Парламентым я пресс-ІуэхущІапІэхэм къызэратамкіз

Зэи ди гим ихунукъым

Іэтащхьэ КІуэкІуэ Казбек Хэку зауэшхуэм зэрыщІидзар ягу къыщагъэкІыж Фэеплъымрэ щыгъуэмрэ я махуэм республикэм ис цІыхубэмрэ ветеранхэмрэ захуигъэзащ.

«МЭКЪУАУЭГЪУЭМ и 22-р ди тхыдэм гур нэхъ хэзыгъэщіу хэт махуэхэм язщ. Илъэс 81-рэ ипэкіэ Хэку зауэшхуэм щІидзауэ щытащ. Фашист зэрыпхъуакІуэхэм япэщІэуват ди къэралышхуэм ис лъэпкъ куэду зэхэт цІыхубэр. Абыхэм къызыкъуаха хахуагъэ къызэрымыкІуэмрэ лыгъэмрэ я фыгъэкіэ ЕтІуанэ дунейпсо зауэр ди текІуэныгъэкІэ иухащ. Нобэ дигу къыдогъэкІыж Хэкур хуит хъужын папщІэ я псэ емыблэжу фронтым щызэгубгъуэхэмрэ я Іэ мыувыlэу рыпlэхэм икlуэдахэри, мэ- рэ илlыкlахэри. Ахэр зэи ди тхыгъэм.

Фэеплъымрэ щыгъуэмрэ

я махуэм КъБР-м и Іэтащхьэ

КІуэкІуэ Казбек хэтащ

1941-1945 гъэхэм екіуэкіа

Мусуков Алий, Налшык щІы-

піэ администрацэм и Іэта-

щхьэ **Ахъуэхъу Таймураз**,

зауэм и ветеранхэр, дзэм

хэтахэр, къулыкъущІэхэр, хаб-

зэхъумэхэр, «Юнармия» ныб-

ныбжьыщІэхэр, цІыху щхьэ-

«ЩІыхьым и мафІэ мыу-

ралъхьа дауэдапщэм.

уахэри, заводхэмрэ колхоз щылэжьахэри, фашист гъэ- жэщІалІагъэмрэ гугъуехьым-

гум ихунукъым.

Иужьрей зэманым совет цІыхубэм фашист зэрыпхъуакІуэхэр зэрызэтракъутар зэблэшауэ къэзыгъэлъэгъуэну хэтхэр мэбагъуэ. Дэ ди къалэнщ тхыдэм и пэжым ебгъэрыкІуэхэм ар яхуэд-

Хэку зауэшхуэм дерс куэд къыхэтхащ. Абыхэм я нэхъ иныр - дызэкъуэту, дызэбгъурыту ди Хэкум и Іуэху щызетхуэм деж зыри къызэрытпэмылъэщынурщ. Иджы нэгъуэщІ зыгуэрхэм аргуэру ди къэралым зыкърапщыт, и къару здынэсыр ирагъэлъагъужынуи, абыхэми ди зэкъуэтыныгъэмрэ Хэкум худиІэ лъагъуныгъэмрэ япэщІэдгъэкъуэну ди къалэнщ.

Ди адэхэмрэ адэшхуэхэмрэ Хэкур яхъумащ, ди къэралым пщэдейрей махуэр иІэну Іэмал иратащ. Абыхэм я лІыгъэ мыкІуэдыжынур сыт щыгъуи дигу илъынущ», - дыкъыщоджэ КъБР-м и лІыщхьэм республикэм ис цІыхубэмрэ ветеранхэмрэ зэрызахуигъэза

Кіуэкіуэ Казбек видеозэпыщіэ ныгъэ Іэмалхэр къигъэсэбэпу хэтащ Наркотикым пэщІэтынымкІэ къэрал комитетым и зэlущlэм. Ар иригъэкіуэкіаш УФ-м къэрал кіуэці Іуэхухэмкіэ и министр, полицэм и генерал Колокольцев Владимир.

ЗЭІУЩІЭМ щытепсэльыхьащ щіалэгъуалэр наркотикхэм щыхъумэным хуэгъэпса политикэм адэкІи зегъэужьыным. Колокольцев Владимир и псалъэхэм къызэрыхигъэщамкіэ, къапэщылъ лэжьыгъэр Іыхьэ куэду зэхэлъщ икІи, ар къызыхуэтыншэу гъэзэщІа хъун папщІэ, жэуап зыхь федеральнэ ІэнатІэ псори Іуэхум жыджэру хэтын хуейщ. Абы зэрыжиlамкіэ, УФ-м Къэрал кіуэці ІуэхухэмкІэ и министерствэм нэгъуэщІ ведомствэхэри щІыгъуу илъэс блэкІам къриубыдэу къызэригъэпэщащ икІи иригъэкІуэкІащ къытщІэхъуэ щІэблэр, зи щіалэгъуэхэр наркотикым пэіэшіэ щІыным, абы демыгъэхьэхыным хуэгъэпса зэlущІэ 400-м щІигъу. КъинэмыщІауэ, апхуэдэ лэжьыгъэм и унэтІыныгъэщІэхэм, бгъэдыхьэкІэ мардэшІэхэм зрагъэужь зэпытщ. Къапщтэмэ, сэбэпщ еджакіуэхэр жыджэру зыхашэ онлайн-конференцхэр, вебинархэр, нэгъуэщІхэри. Урысей Федерацэм и МВД-м и Іэтащхьэм щхьэхуэу къыхигъэбелджылыкlащ «Урысейм и щіалэгъуалэр» хъыбарегъащіэ ізнатІэр. Абы иджыблагъэ къыщызэрагъэпэщащ «Наркотикым хабзэм земыгъэубгъунымкІэ къемызэгъыу

КъыдэкІуэтей щІэблэр наркотикым демыгъэхьэхыным нэхъ набдзэгубдзаплъэу кІэлъыплъын зэрыхуеймрэ ныбжьыщІэхэм я узыншагъэр наркотикым щыхъумэныр къэралым хыхьэ щІыналъэ псоми къапэщыт къалэн нэхъыщхьэм ящыщу зэрыщытымрэ тепсэлъыхьу, министрым жиІаш:

- Наркотикыр къэзымыщтэ гупсысэ эжьэн хуейщ творческэу, дэтхэнэхъарзынэ зэф эзыххэм ящыщщ волонтёрхэм я зэщІэхъееныгъэр. Абыхэм гу- процент 40-кІэ хэхъуащ. лъытэшхуэ хуащІ зи щІалэгъуэ

ЩІалэгъуалэр наркотикым зэрыщахъумэну Іэмалхэр

акъылыфІэхэр наркотикым пэщІэтынымкіэ волонтёр еджапіэхэм ешэліэным, абыкІэ щІэныгъэ егъэгъуэтыным, ахэр иужькІэ езыхэм я ныбжьэгъухэм апхуэдэ унэтІыныгъэкІэ ядэлэжьэфын папщіэ. Апхуэдэ Іуэху бгъэдыхьэкіэм хъерышхуэ къет, ехъулІэныгъэхэми ухуешэ. Къыхэдгъэщынщи, хабзэм къемызэгъ щІэпхъаджагъэ зылэжьхэм ящыщу зи щІалэгъуэхэм я бжыгъэр нэхъ мащІэ илъэсхэм мэхъу

Министрым къихьа бжыгъэхэм къызэрагъэлъагъуэмкіэ, илъэс блэкіам къриубыдэу къы аха прекурсорхэм (наркотикхэр щызэхалъхьэкІэ къагъэтэмэм зи щІалэгъуэхэм егъэгъуэтыным сэбэп пкъыгъуэ зэмылІзужьыгъуэхэр) я бжыгъэр хуэди 6,5-кІэ хэхъуащ, зэп- и къудамэу 12 щолажьэ. КъинэмыщІа ми бгъэдыхьэкіэ щхьэхуэ къыхуэб- хьэліэну узыхуимытхэм ящыщу къыіа- уэ, Къэбэрдей-Балъкъэрым щагъэзагъуэту. Абы и лъэныкъуэкІэ Іуэхугъуэ хахэр хуэдэ зырэ ныкъуэкІэ нэхъыбэ щІэ наркотикым пэщІэтыным, ар хабхъуащ. Контрабандэу къатхьэкъуахэми зэм къемызэгъыу земыгъэкІуэным

Къэбэрдей-Балъкъэрым гулъытэш- мэхэри.

хуэ щыхуащІ щІалэгъуалэр наркотикхэм пэіэщіэ шіыным. УФ-м и Правительствэм абы ехьэлауэ иубзыхуа программэр тегъэщіапіэ ящіу. лэжьыгъэм къызэщІиубыдэу щІыналъэм щокіуэкі ныбжышціэхэмрэ зи щІалэгъуэхэмрэ наркотикым демыгъэхьэхыныр, абы узыншагъэр зэрызэтрикъутэр къагурыгъэјуэныр зи къалэн нэхъыщхьэ гъэсэныгъэ, егъэджэныгъэ, профилактикэ, узыншагъэр хъумэным епха Іуэхугъуэ куэд.

БалигъыпІэ имыувахэм щадэлажьэ центри 156-рэ итщ республикэм, щІалэгъуалэ зэгухьэныгъэу 8, волонтёр зэщІэхъееныгъэу 9, Волонтёр Іуэхум зегъзужьынымкІз ресурс центррэ абы хуэгъэпса щіыналъэ, щіыпіэ програм-

тхыдэм и

«ЩІыхьым и мафІэ мыужьых»

Къызэхуэсахэр Къэбэрдей-Балъкъэрым щыщу зауэм хэкіуэда зауэліхэм дакъикъэкІэ яхуэщыгъуащ.

Хэкупсэ уэрэдхэм я пшыхь

землянке», «Три танкиста», «Адэхэр мэ-

зауэшхуэр къызэрыхъейрэ вальс», «От героев былых времен», илъэс 81-рэ зэрыхъум ирихьэл э «Одинокая гармонь», «Темная ночь», «В Бахъсэн районым щекіуэкіащ хэкупсэ уэрэдхэр щагъэзашІэ концертышхуэ. Абы еплъащ щІыналъэм щыпсэу ціыху минрэ щитхум щіигъу.

ЗЭІУЩІЭМ хэтащ районым и хабзэхъумэ ІэнатІэм, щІыпІэ самоуправленэмкІэ органым, жылагъуэ, щалэгъуалэ зэгухьэныгъэхэм, районым хиубыдэ къуажэ 13-м я ветеранхэм я советхэм я унафэщІхэр, апхуэдэуи Хэку зауэшхуэм хэкІуэдахэм я благъэ-Іыхьлыхэр.

Пшыхыыр къызэlуахри, зауэм хэкlуэдахэм дакъикъэкІэ яхуэщымащ.

- Зауэр щекіуэкіа илъэс шынагъуэхэм хэщІыныгъэ зимыІа зы унагъуэ искъым Бахъсэн щІыналъэм. Хэку зауэшхуэм и зэманым зауэлІхэм, цІыху мамырхэм ятелъа хьэзабыр къызыхэщыж, совет цІыхубэм я лІыхъужьыгъэр зыІэт уэрэд цІэрыІуэхэр къыхэтхащ пшыхьым щыжаlэну, - жиlащ район администрацэм и

Іэтащхьэ Балъкъыз Артур. Концертым щагъэзэщ ащ «Майский жей», «Жить», «Я люблю тебя, жизнь!» «Месяц май», «День Победы» уэрэдхэр. А пщыхьэщхьэм япэ утыку къихьащ

«Бахъсэн пшэплъхэр» макъамэ ансамблыщІэр. Абы хэтщ куэдым фІыуэ ялъэгъуа артист цІэрыІуэхэу ГъукІэ Ислъам, Тебердиевэ Зухра, ШыкІэбахъуэ Ислъам, Тембот Хьэчим сымэ. «Кавказ» уэрэджы ак Іуэ ц Іыхубэ ансамблым хэтхэм ягъэзэщІа уэрэдыр фэеплъ хуащіащ 115-нэ Къэбэрдей-Балъкъэр шу дивизэм. Апхуэдэу пшыхьым зыкъыщагъэлъэгъуащ Зеикъуэ къуажэм дэт, гъуазджэхэмкІэ сабий школым, районым гъуазджэхэмкІэ и сабий еджапІэм я гъэсэнхэм, къафэмрэ гимнастикэмкІэ «Грация» гупым, щапхъэ зытрах «Кыщпэк» ансамблым. ХьэтІохъущыкъуей жылэм щыщ еджакіуэу Жолдащ Темырланрэ Іэпщэ Даринэрэ гум дыхьэ усэхэм къеджащ.

Концертыр сыхьэтитІкІэ екіуэкіащ. Пшыхьым кърихьэліахэм фіыщіэ хуащащ абы и къызэгъэпэщакіуэхэм, районым ис нэхъыжьыфІхэм егуэпэкІыу икІи пщІэ хуащІу апхуэдэ зэхыхьэ зэрызэхашам папшІэ.

ЧЫЛАР Аринэ.

Урысейм и тхыдэ зэзэрызэтрагухьэныгъэр гъэувэжрэ илъэсипщ зэрырикъум и щІыхькІэ абы и тхьэмадэ, Урысей Федерацэм Къэрал щІыб тіасхъэщіэхыныгъэмкіэ и къулыкъущІапІэм и уна-фэщІ Нарышкин Сергей иджыблагъэ къызэригъэпэща зэіущіэшхуэм связым и иджырей Іэмэпсымэхэр къигъэсэбэпри хэтащ КъБР-м и Парламентым и УнафэщІ, Урысейм и тхыдэ зэгухьэныгъэм и щІыналъэ къудамэм и советым и Іэтащхьэ Егоровэ Татьянэ.

ЗЭІУЩІЭМ и пэщІэдзэм Нарышкин Сергей къеджащ УФ-м и Президент Путин Владимир зэlущІэм хэтхэмрэ абы кърагъэблэгъа хьэщІэхэмрэ зэрызахуигъэза тхыгъэм. Зэгухьэныгъэр зэрызэтрагъэувэжрэ илъэсипщІ зэрырикъуамкІэ зэІущІэм щІэсахэм къехъуэхъури, абы къыхигъэщхьэхукІащ «Урысей тхыдэ зэгухьэныгъэм 1866 гъэм иригъэжьа хабзэхэм тету мы тхыдэ зэгухьэныгъэм къэралымрэ тхыдэр зи ІэщІагъэ щІэныгъэліхэмрэ я зэфіэкІыр зэрызригъэуІуар икІи ар лъэпкъым и тхыдэр, абы и блэкІар хъумэным, тхыдэ щІэныгъэм зегъэужьыным

зэрыхуиунэтlap». Апхуэдэу Президентым и къыщыгъэлъэ-ХЪУЭХЪУМ гъуащ «къэралым дзэ операцэ хэха Украинэм щыщригъэкІуэкІ лъэхъэнэм Урысейм и тхыдэ зэгүхьэныгъэм жэvаплыныгъэ ин зэрызыхищІэр икіи ар лэжьыгъэкіэ нэрылъагъу къызэрищІыр».

Зыми ІэщІэмылъу псэун папщіэ Донбасс щіыналъэм исхэм мы зэманым къагъэлъагъуэ лІыгъэшхуэр Урысейм и тхыдэр школхэм зэрыщрагъэдж тхылъхэм къыщыхагъэщын хуейщ, жиlащ Нарышкин Сергей, - Дэ сытым дежи гулъытэ хэха хутхыдэр школхэм

Нэхъри егугъупхъэщ тхыдэр щІэблэм егъэджыным нэшхүэ иІэш, сыту жыпІэмэ. дэтхэнэ иджырей щІалэми хъыджэбзми пэжыпІэр ящІэу, абы и пэжым тету къэгъэтэджыным

Егъэзэрыщрагъэджым. джэныгъэм и купщІэ нэхъыщхьэхэм ящыщщ сабийхэр егъэджэнымкІэ тхыдэщэнхабзэ мардэр. Абы ипкъ иткіэ 2014 гъэм хагъэхьауэ щытащ Кърымымрэ Севестополрэ Урысейм къызэрыхыхьэжам пыщІа Іуэхухэр. Иджы школхэм зэрыщрагъаджэ тхылъхэм я напэкіуэціхэм ихуэн хуейщ Донбассым и цІыхубэ республикэхэм исхэм я бэнэныгъэ щхьэмыгъазэр.

Нарышкин Сергей зэрыжиlамкlэ, Урысей тхыдэ зэгухьэныгъэр зэрызэтрагъэувэжрэ илъэсипщІ щрикъур ирихьэліащ том тіощі хъу «Урысейм и тхыдэ» лэжьыгъэшхуэр Урысейм щІэныгъэхэмкІэ и академием Урысейм и тхыдэмкІэ и институтым и жьауэм щІэту лажьэ еджагъэшхуэхэм зырын щаух зэманым.

Юбилей

зэхыхьэшхүэм

куэд елъыташ. Араш а предметыр вузхэм зэрыщрагъэджыр нэхъри егъэфІэкІуэн щІыхуейр. ЯпэкІэ дыкІуэтэн папщІэ тхыдэм и сыт хуэдэ Іуэхугъуэми дыщыгъуазэу дыщымыту хъуну-Абы и щыхьэтщ иджыпсту Украинэм щытлъагъухэр. Лъэпощхьэпо инхэр къыщІэхъуа щхьэусыгъуэхэм ящыщщ а къэралым сабийхэр зэрыщрагъаджэ тхылъхэм пцІы куэд зэрыратхар, тхыдэр, къапщтэмэ, Хэку зауэшхуэм и тхыдэр зэрызэблашар, - къыхигъэщхьэхук ащ Егоровэ Татьянэ. хэІэтыкІахэм - Граждан зауэр

Урысей зэlущІэшхуэм хэтащ икІи къыщыпсэлъащ «Хэкум и тхыдэ» фондым и Попечительскэ советым хыхьэ, Урысейм и тхылъеджэхэм я союзым и президент Степашин Сергей, Урысей тхыдэ зэгухьэныгъэм и унафэщІхэм ящыщ, УФ-м Нэгъуэщі къэрал Іуэхухэмкіэ и министерствэм Хамэ къэрал зэхущытыкІэхэмкІэ Москва дэт и къэрал институтым и ректор Торкунов Анатолий, Къэрал Эрмитажым и генеральнэ директор, Урысей тхыдэ зэгухьэныгъэм и къудамэу Санкт-Петербург щыІэм и тхьэмадэ Пиотровский Михаил сымэ, нэгъуэщІхэри.

Апхуэдэу Урысей тхыдэ зэгухьэныгъэр зэрызэтрагъэувэжрэ илъэсипщІ зэрырикъум и щІыхькІэ и поштым къыдигъэкІа марк гъэщІэрэщіам зэіущіэм хэтахэр кърихьэлІэу и мыхъур тра-

мическэ сыхьэт бжыгъэр нэхъыбэ ящІыну. рытлъытэмкіэ, абы мыхьэ- гъэуащ.

зэриухрэ, апхуэдэу Совет

Союзыр къызэрызэрагъэ-

пэщрэ илъэси 100 щрикъум

зыхуэгъэхьэзырынымкІэ зэ-

гухьэныгъэм зэфІигъэкІхэм.

зыхуащ Урысей тхыдэ зэ-

гухьэныгъэм 2022 - 2024 гъэ-

хэм зэфІигъэкІыну къы-

школак Іуэхэм тхыдэ щ Іэны-

фіэкіуэныр, еджапіэ нэ-

хъыщхьэхэм тхыдэм и Іуэху-

гъуэ нэхъыщхьэхэр зэрыщ-

кІыжыныр. УФ-м Егъэджэ-

ныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ и

хьащ вуз псоми щіэсхэм

тхыдэр зэрырагъэдж акаде-

зэрыратыр

- Зэіущіэм гулъытэ хэха

егъэ-

щІэпщыты-

къыхилъ-

пэщыт Іуэху нэхъыщхьэхэр.

зыщыхуащІахэм

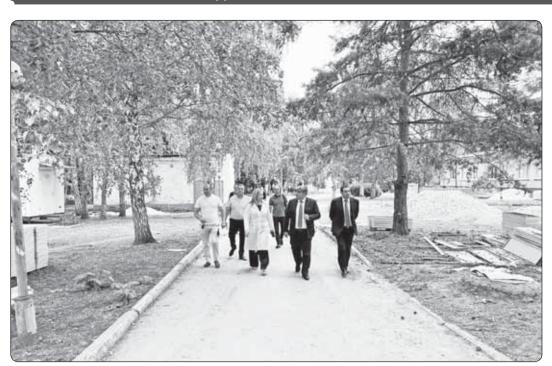
рагъэджыр

министерствэм

Зэіущіэм апхуэдэу щауб-

adyghe@mail.ru advghepsale.ru smikbr.ru Адыгэ Псалъэ apkbr.ru 💌 Адыгэ Псалъэ

Сабий сымаджэщым жьыхулъатэ тІысыпІэ хуащІ

кіуэ Казбек щыіащ зэ- унэм и щіыбыр зыхуей хуагъэпэщыжыныгъэ лэжьы- гъэзащ. Корпусыр зэрызыхэт гъэшхуэхэр Республикэ сабий клиникэ жыыгъэхэр и кіэм щынэблэсымаджэщым.

нымкіэ и министр Къалэбатэ шрагъэкіуэкіым, зэгъэпэщы-Рустамрэ сымаджэщым и жыныгъэшхуэхэр къыщрахьэдохутыр нэхъыщхьэ Къэшэж жьащ. Абы щагъэуващ пэшым Мадинэрэ ІуэхушІапІэмрэ республикэм и шызыгъэт иджырей жьыху, инпедиатрие ІэнатІэмрэ зэрызаужьыну щІыкІэхэм.

сымаджэ-Лэжьыгъэхэр щым и япэ корпусым щокіуэкі. Абы хохьэ къатищу зэтет уни 5, зы къат хъу ухуэныгъитІ, пщэфІапІэ, гараж. Метр зэбгъузэнатізу мин 13 хъу унащ-хьэр, бжэ-щхьэгъубжэхэр, ток ліз къудамэ щхьэхуэ, КТ, МРТ

Динейм щыхъыбархэр

Зи хэхъуэр дехедиахен

Жылагъуэм зегъэужьынымкіэ фондым блыщхьэ кіуам хэіущіыіу ищіащ Урысейм и щІыналъэхэм щыпсэухэм я хэхъуэхэр зыхуэшызэлъыта бжы

МЫ гъэм и япэ илъэс ны- →Дунейпсо Олимп махуэщ къуэм абы и лъэныкъуэкІэ я Іуэху нэхъ зэпэщу къыщІэкІащ Ямало-Ненецкэ, Ненецкэ автоном округхэм, Москва ещанэ увыпІэм щытщ. Абыхэм къакІэлъокІуэ Чукоткэр, Магадан областыр. Нэхъыбэ къызыхэхъуэхэм ящыщщ Санкт-Петербург къалэм, Ханты-Мансийскэ автоном округым, Москва, Мурманск областхэм щыпсэухэр.

Зи улахуэ кlапитl зэтезымыгъэхуэфхэм хагъэхьащ Тува, Ингуш республикэхэм исхэр. Апхуэдэхэм я бжыгъэр мы гъэм и япэ мазихым къэралым нэхъ мащІэ зэрыщыхъуари къыхагъэщ аналитикхэм. Къапштэмэ, къэралым и щІыналъэ 21-м щрагъэкІуэкІат а къэпщытэныгъэхэри, илъэс кІуам тхьэмыщкіэхэм я бжыгъэр процент 19, 2019 гъэм процент 17 хъууэ щытамэ, иджы процентипщІ ирикъужыркъым.

ЩІыуэпсми емыгуауэу, мылъку леи темыкІуадэу

Дыгъэмрэ жьыбгъэмрэ я къарур ціыхум къигъэсэбэпын зэрышІидзэрэ куэд щащ икій ахэр Іэнатіэ зэмылІэужьыгъуэхэм къыщегъэщхьэпэ. Къапщтэмэ, ахэр хуабэ, нэху къэзыт гъэсыныпхъэхэм я пІэ зэрыригъзувэн Ізмалхэм кіўэтэху хегъахъуэ.

ДЫГЪЭ бзийхэр зыщІэзышэ материалхэр нэхъыбэу къыщагъэсэбэп къэралхэм ящыщщ Австралиер. Дыгъэмрэ жьымкІэ къалэжьа энергиекІэ абы къызэрегъэпэщыф и штат куэд. Апхуэдэу, къатийуэ зэтет офис унэшхуэм и щІыбым иджы кІэралъхьэ дыгъэ панелхэм къалэжьынущ ар зыхуэныкъуэну электрокъарур. Архитекторхэм мы Хуабэр махуэм градус 22 - 24-Іэмалым нэхъыбэу зыщІратар рэ, жэщым градус 15 - 16 щыщіыуэпсыр хъумэнымкіи ар хъунущ. хэкіыпіэфіу зэрыщытырщ.

«Дэ электрокъарур мыбдеж дыдэм къыщыдолэжь икІи занщізу къыщыдогъэсэбэп. Ар унэм къешэлІэным

рыхэкІуэдам къыхэкІыу.

шрагъэкіуэкі ухуэныгъэхэм щыщу щым лэ-

гъаш.

Сабий сымаджэщым и КъБР-м узыншагъэр хъумэ- етІуанэ корпусым, операцэхэр тепсэлъыхьаш шІэт хьэуар зы мардэм тету женер коммуникацэхэр, мафіэс къэхъуамэ къозыгъащіэ системэр зэрахъуэкІащ, плиткэшІэхэр иралъхьаш.

Хирургие корпусым дяпэкІэ иІэнущ медицинэм къигъэув иджырей мардэшІэхэм зэрекіуаліэ, зэрагъэхуабэ із- къэпщытэныгъэхэр щрагъэ-

пыщІа къалэн куэд лъэныкъуэ

едгъэзащ. Ди гугъэмкіэ, мы

Іэмалыр щапхъэ яхуэхъуп-

хъэщ электрокъарур къэ-

лэжьыным, ар къэзыгъэсэ-

бэпхэм яхуешэлІэным пыщІа-

хэм, углеродкІэ хьэуар зыу-

цІэпІхэм. Дыкъэзыухъуреихь

дунейм зэран зэрыхуэмыхъум

къыдэкІуэу, абы мылъку леи

текІуадэркъым», - жиІащ ар-хитектор Кеннон Пит.

Лэкъуауэгъуэм и 23,

+ООН-м къэрал къулыкъу

щыщІзным и дунейпсо ма-

★1941 гъэм, зауэм и етІуанэ

махуэм, Къэсейхьэблэ щыщ

ТхьэмытлІокъуэ Хьэсэн Къу-

хьэпІэ Украинэм и къэрал гъу-

напкъэр ихъумэу лІыгъэ

хэлъу и гъащ эр итащ: грана-

тэхэр щІэпхауэ фашист тан-

кым зыщІидзэри, ар икъутащ,

КъБР-м щыхь зиІэ и артист.

КъБР-м и Къэрал саугъэтым и

лауреат КІэмыргуей Вален-

Дунейм и щытыкІэнур

«pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкіэ, Налшык пшэр

техьэ-текІыу щыщытынущ.

Хуабэр махуэм градус 24 - 25-

рэ, жэшым градус 16 - 17 шы-

Мэкъуауэгъуэм и 24, *мэрем*

◆ТекІуэныгъэм и Парадыр

щекіуэкіа махуэщ. 1945 гъэм

Москва и Утыку Плъыжьым

ирикІуащ СССР-р Германием

зэрытекІуам и щІыхькІэ къы-

◆ 1923 гъэм къалъхуащ фило-

логие щіэныгъэхэм я доктор,

профессор, ЩІДАА-м и ака-

демик, УФ-ми АР-ми щІэны-

гъэхэмкІэ щІыхь зиІэ я

◆ 1936 гъ́эм къалъхуащ меди-

цинэ щІэныгъэхэмкІэ доктор,

АКъУ-м и профессор. УФ-м

щіыхь зиіэ и дохутыр Афіэунэ

◆1951 гъэм къалъхуащ къэ-

рал лэжьакІуэ, режиссёр,

УФ-м, Абхъазым, КъБР-м

гъуазджэхэмкІэ щІыхь зиІэ я

«pogoda.yandex.ru» сайтым

зэритымкіэ, Налшык пшэр

техьэ-текІыў щыщытынущ.

ЖЬЭКІЭМЫХЪУ

Маринэш.

лэжьакіуэ Фырэ Руслан.

Дунейм и щытыкІэнур

лэжьакіуэ Кіэрашэ Зейнаб.

зэрагъэпэща парадыр.

къалъхуащ

езыри хэкІуэдащ.

+ 1952 гъэм

хъунущ.

Алий.

Лъэпкъ Іущыгъэ:

Акъыл зиІэм шыІэ хэлъщ

Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэм и Парламентым и

депутатхэмрэ КъБР-м и Парламентым и Аппаратым и

лэжьакІуэхэмрэ КъБР-м и Парламентым и депутат **Мам-**

бергер Константин Константин и къуэм хуогузавэ абы

и къуэ Мамбергер Степан Константин и къуэр гуузу зэ-

КъБР-м и Іэтащхьэ Кіуэ- мэпсымэхэр зэрахъуэкіынущ, кіуэкі пэшхэр хэту. Іэнатіэм Іуэ Казбек щыіащ зэ- унэм и щіыбыр зыхуей хуа- зрагъэубгъунущ, абы иджыри гъуэлъыпІэ 25-рэ хэхъуэнуш. жьэ къупшхьэнэкіу хирургиемкіэ къудами къыхагъэхьэнуш.

КъищынэмыщІауэ, сыма-джэщым хэту сабийхэм я жьэжьейм щеІэзэ центр къызэІуахынуш, реабилитацэ, нэ узыфэхэр зыпкърытхэм ще эзэ къудамэщІэхэми лэжьэн шІадзэнуш.

ІуэхущІапІэм и мылъкутехникэ лъабжьэр зэра- хьэщ, мы зэманым педиатрие гъэбыдэм, иджырей хирургие, диагностикэ ІэмэпсымэхэмкІэ къызэрызэрагъэпэшым унэтІыныгъэ куэдымкІэ фІагъышхуэ зиІэ медицинэ дэІэпыкъуныгъэхэр сымаджэхэм

Клиникэ-диагностикэ лабораторэм и зэфІэкІхэми къыхэхъуэнущ, микробиологие лабораторэ лъэщ хэту. Абы и фІыгъэкІэ псынщІзу икІи нэхъ зэхэхауэ анализхэр яхуэщІ хъунущ. А лабораторэ къэхутэныгъэхэм мыхьэнэшхуэ яІэщ щытыкІэ хьэлъэм иту къаша сымаджэхэр зыхуэныкъуэ Іэзэгъуэр зэхэгъэкіыным зэманышхуэ темыкІуэдэнымкІи.

IN ANHIE MCANES

РеанимацэмкІэ къудамэм пэмыжыжьэу санитар авиацэм папщІэ жьыхулъатэ тІыщагъэхьэзырынущ. КъэхъукъащІэ къызэрымыкІуэхэм хэхуахэм защІэгъэкъуэнымрэ медицинэ дэІэпыкъуэгъу псынщІэмкІэ республикэ центрым и санавиацэм и жьыхулъатэмкІэ шытыкІэ хьэлъэм итхэр псынщІзу сымаджэщым нагъэсынущ.

УФ-м и Правительствэм и дэпыкъуныгъэкІэ йокІуэкІ узыншагъэр хъумэнымкІэ ІэнатІэм и сабий ІуэхущІапІэхэр къэгъэщІэрэщІэжыныр. Сымаджэщым къегъэщІылІа щІынальэр зэіузэпэщ ящІынущ республикэ бюджетым и мылъкукІэ. Зэраубзыхуам тету, зэгъэпэщыжыныгъэ лэжьыгъэхэр мы илъэсым и кІэ пщІондэ зэфІагъэкІынущ.

Сабийхэм фІагъ лъагэ зиІэ медицинэ дэІэпыкъуныгъэхэр егъэгъуэтынымкіэ Республикэ сабий клиникэ сымаджэщыр Кавказ Ищхъэрэ федеральнэ щІыналъэм щыІэ медицинэ центр лъэщхэм ящыщ зы хъунущ.

къэдгъэкІыжынщи, Республикэ сабий клиникэ сымаджэщыр цІыкІухэм медицинэ дэІэпыкъуныгъэ яхуэщІэнымкІэ щІыналъэм узыншагъэр хъумэнымкІэ и Іэнатіэм и іуэхущіапіэ нэхъыщ-ІэнатІэр зэуІуу абы щолажьэ. Сымаджэщым Іуэхутхьэбзэкъызэрызэрагъэ- хэр щыхуащІэ унэтІыныгъэ Іэмал къитынущ 20-мкІэ, КъБР-м и районхэмрэ къалэхэмрэ щыпсэу сабий мин 15-м щІигъум илъэс къэс абы я узыншагъэр щра-

Къабзагъэм и плъырхэр

«Экологистикэ» щіыналъэ Іуэхущіапіэм и лэжьакІуэхэр къабзагъэм йогугъу.

АБЫХЭМ къагуроІуэ гъэмахуэм и хуабэгъуэм пхъэнкІийм, кІэрыхубжьэрыхум узыншагъэм теухуауэ шынагъуэ къыдэкіуэнкіэ зэрыхъунур. Мэкъуауэгъуэм ипэхэм щегъэжьауэ зэрыхабзэу, ягъэсеиж, къемызэгъыу къэунэхуа кlэрыхубжьэрыху идзыпlэхэр. Къапщтэмэ, илъэс кlyам апхуэдэ щІыпІэу 80-м нэблагъэ Налшык и Іэгъуэблагъэм щагъэкъэбзащ. Мы мазэм и закъуэ зы жэщ-махуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым кІэрыхубжьэрыхуу къыщызэщ акъуащ тонн 1 минрэ ныкъуэм нэблагъэ, ар нэгъабэ и иджы хуэдэ лъэхъэнэм дашам елъытауэ хуэдитІкІэ нэхъыбэщ; ерыскъыхэкІхэр къэгъэнауэ, цІыхухэм къагъэсэбэп пластикэ, тхылъымпІэ, дзэху пкъыгъуэхэм хэхъуэ мыхъумэ хэщІынуи фІэщщІыгъуейщ.

«Экологистикэм» и лэжьыгъэр къытезыгъэхьэлъэхэм ящыщщ цІыхухэм уасэ щІату драгъэшын хуей кІэрыхубжьэрыхухэр пхъэнкІий идзыпІэхэм щэхуу зэрашэр. Ар лэжьакіуэхэм даш, апщіондэху къапэплъэ лэжьыгъэр мэгу-

ПхъэкІэбжьэкІэм щегъэжьауэ жьы хъуа унэлъащІэхэмкІэ иухыжу зэтралъхьа самэр дэгъэкъэбзыкІыным хьэлъэзешэ машинэрэ бульдозеркіэ сыхьэтиті-щыкіэ елэжьу, щіыпіэр тралъэщІэжын хуей мэхъу.

Иджыри зэ фигу къэдгъэкІыжынщи, Къэбэрдей-Балъкъэрым хуэдэу пхъэнкІий уасэр щымащІэ къэгъуэтыгъуейщ, (сом 50 - 60-м фІэкІыркъым) итІани, ар зэтрезыгъэхьэхэмрэ зымытхэмрэ куэдыкlейщ. Апхуэдэхэм я зэранкІэ къызэтонэ и чэзум къащэхун хуей техникэмрэ зэрыіэбэ іэмэпсымэхэмрэ. Иджыпсту къалэм и щіыпіэ псори шэрхъ зыщІэт контейнерыщІэхэмкІэ къызэгъэпэщащ, . шІышІагъ контейнерхэм я бжыгъэми зэрахузэфІэкІкІэ къыхагъахъуэ.

«Экологистикэ» ІуэхущІапІэм и лэжьакІуэхэм парк, лъэс зекіуапіэхэм иджыпсту щызэщіакъуэж мы махуэ зэкІэлъыкІуэхэм къепща жьым къалэм псом нэхъыбэу дэт бзииху жыгышхуэхэм къапиха къапщ иймрэ къудамэ гъуахэмрэ.

ШЭРЭДЖ Дисэ.

Зауэм щылІыхъужьт, лэжьыгъэм щыпашэт

Къызбрун Етіуанэ къуажэм дэт курыт школым сыщеджэрт 1957 гъэм, еянэ классым сыщІэст. Абы щыгъуэ «Красная Кабарда» колхозым и фермэхэм дашэүрэ шэджагъуэ хъухукіэ лэжьакіуэхэм защіэдгъакъуэрт. Мэлыжьыхь мазэу дашат Зэкlурей Хьэзиз зи унафэщl фермэм. Хъыджэбзхэр жэмышхэм, дэ мащэм силос къизышхэм дадэІэпыкъурт.

ДИ лэжьыгъэр зэфіэкіауэ, тіэкіуи драгъэдзэкъауэ, дыкъежьэжыным зыхуэтщІу дызэхэтт, Хьэзиз ди егъэджакІуэм зыщыхуигъэзам: «Лэжьыгъэр хъарзынэу къыддэвгъэпсынщ ащ, узыншэу фыщыт. Хъунумэ, мы Мухьэмэд къысхуэгъанэ, тІэкІу згъэлэжьэнущи».

Хьэзиз ди гъунэгъут, дызэкІэлъыкІуэрти, згъэщІэхъу хъунутэкъым. Куэдым си гур жаш, сигъэщ энур къысхуэмыщізу. Егъэджакіуэри арэзы хъуати, сэри зы псалъэ къыхэзгъэк акъым. Хьэзиз «Красный уголок» жыхуаІэ пэ-

шым сыщІешэри къызжеіэ:

- Мухьэмэд, махуэ зытіукіэ гугъу зыкъыздумыгъэхьу хъунукъым. Блын газетыр куэд щауэ къыдэдгъэкакъыми, парт организацэм и секретарым махуэ къэс жыхуаІэм хуэдэу къызеудэкІ. ТекІуэныгъэм и махуэри къэсащи, сигъэбэуэжыххэркъым. Уэ кІэзетым узэрытхэр сощіэ, мы къыдэкіыгъуэр схузэфіэ-

Арати, Іуэхум яужь сихьащ. Фермэм, абы и лэжьакіуэхэм ятеухуауэ куэд стхащ. Хэку зауэшхуэм зэрыхэтам теухуауэ ЗэкІурейм Іэджэ къиІуэтэжу зэхэсхати, «ЛІыгъэрэ лэжьыгъэкІэ псыхьа Хьэзиз» фІэщыгъэр иІэу тхыгъи щІызгъужащ.

Абы иужькіэ илъэс Іэджи дэкіыжауэ, махуэ гуэрым лъэсу лэжьакіуэ сыкіуэу, Хьэзизхэ я унэм сынэсащ. Дадэр тетІысхьэпІэм тест зигъэпсэхуу. Абы деж сызэрынэсу сызыбгъэдишащ.

- Моуэ тІыси, зы дакъикъэкІэ къызэжьэ, - жиІэри ар үнэм щІыхьэжащ. Куэд дэмыкіыуи къигъэзэжащ, тхылъымпіэ lув гуэр шыхьарэ хъыданкlэ зэкlуэціыпхэжауэ іэщіэлъу.

- Зехьэ мыр, уэ куэд щІауэ пхузохъу-мэ, сыпхуэзэркъым, - жиІэри дадэм ІэщІэлъыр къысІэщІилъхьащ. Илъэс хыщІ ипэкІэ къыдэзгъэкІауэ щыта блын газетрат ар

Хьэзиз и зауэ гъуэгуанэмрэ и лэжьыгъамрэ теухуауэ стхауэ абы ит тхыгъэм шышш мыр.

Зауэр къыщыхъеям ЗэкІурей Хьэзиз и ныбжьыр илъэс 18 ирикъуа къу-

Жэщым Хьэзиз и хьэгъуэлІыгъуэр екІуэкІат. Пшэдджыжь пшэплъыр махуэр уэфІ зэрыхъунум и нэщэнэт. Бзу цыкіухэм я пшынальэр зэральэкікіэ ягъэбзэрабзэрт.

Къуажэдэсхэр жьыуэ зэщІэтэджауэ я уэху иужь ихьэрт. ЛэгъунэщІэм нэху къыщекіа нысащіэри къызэфіэуващи, щхьэгъубжэм къыдидз дыгъэ бзийхэм зыхегъэпскіыхь. Щауэр, зэрихабзэу, жьыуэ къэтэджри, и ныбжьэгъухэм я гъусэу колхоз мэкъур къызэрырашэліэжынум зыхуигъэхьэзыру щіидзат. Къуажэ псор лэжьыгъэм хузэшІэтэджат. Аvэ псоми я нэжэгужагъэр къызэпиудащ зэрылъэкІкІэ кІийуэ ипщэкІэ къыдэжей шу гъуом.

- Уэхьэхьей, зауэ къэхъеящ! Нэмыцэ

зэрыпхъуакІуэхэр къыттеуащ! Псори зыгуэрым зэщініуліам хуэдэу я пІэм ижыхьат. ИужькІэ зыкъащІэжри, цыхухэр колхоз правленэм деж щызэхуэсу щ адзащ. Къэралым къихъуа гүзэвэгъуэм псори игъэнэшхъеят.

Мыгувэу повесткэ къратри, Хьэзиз Бахъсэн военкоматым макІуэ, зауэм зэрашэнум хуагъэхьэзырыну. Абы щІалэр щыхурагъэджащ зауэ хуэlухуэшІэхэм икІи «Ворошиловский стрелок» нагъыщэр къратащ.

Хьэзиз зауэ гъуэгуанэм щытеувэм и адэм къыжриlауэ щытар игу илъ зэпыташ дэнэкіэ кіуэми.

- Умыдзыхэ, адыгэлІу щыт. Уи Хэку пхъумэжыным нэхърэ нэхъ къалэн лъапіэ щыіэкъым, си шіалэ. Ди лъэпкъым зэи игу техуэу щытакъым и лъахэр бийм иутэныр, шыщхьэмыгъазэщ жегъэlэ, узыпіахэри уезыгъэджахэри умыгъэпуд. Уи хъыбарыф1 тхьэм зэхыдигъэх, - жиlат Мэжид, щІалэр гъуэгуанэ мытыншым тригъэу-

- Умыгузавэ, ди адэ, си псэр пытыху лъэпкъ напэр тесхынкъым, фашистхэр ди щіыпіэм итхужауэ, дыузыншэу дыкъэкІуэжынщ, Алыхьым жиІэмэ, - жэ-

уап иретыж Хьэзиз и адэм.

Гуауэм иубыда анэми и гум фІы щы щІэнт, щэхуу бэльтокукІэ нэпсыр егъэпщкіу. Хьэзиз и адэм сэлам ирихыжщ, и анэм ІэплІэ иришэкІыжщ, зи ныбжыр иджыри илъэс иримыкъуа и щалэ цыкумрэ и щхьэгъусэмрэ гуапэу яІуплъэжри, мафІэгум итІысхьащ.

Махуэ зыбжанэкІэ гъуэгу тетауэ Хьэзиз къыщыхутащ зауэр и гуащІэгъуэу щекІуэкІ Украинэм. Дунейр къутэжми ярейщ: ищхьэмкІэ кхъухьлъатэхэр щыкъугъыурэ бомбэхэр мафІэгум къытраутІыпщхьэ, топхэр дэнэкІи къыщочэ, ціыхубзхэм я гъы, кіий-гуо макъхэм уи гур ирауд. МафІэр къызыпылъэлъ мафІэгури и пІэм ижыхьащ. Зауэм и мэ гуащІэр зыІурыуа, сэлэт фащэр щызытіэгъа къудей щіалэхэр мафіэгум къызэрихауэ, ящіэнур ямыщі у къапэщі эхуэр я гъуэгуу зэбгрож. Дэни ужэн, дэни зыкъуэбдзэн нэм къиплъыхьыр тафэщ. Ауэ ахэр псынщІзу командирым и унафэм къызэтригъэувы ащ:

ПсынщІэу щІым зыхэвдзэ, - мэкІий

Ротэм хэтхэм щІым зыхадзэ, языныкъуэхэм бел ціыкіу яіыгъымкіэ щіыті ящІ. Ажал зыгуэш кхъухьлъатэхэм, бомбэхэр яунэщІри, лъэныкъуэ зрагъэ-

- Зауэм зыхуэфщІ, иджыщ лІыгъэ зэхэгъэкіыпіэм щыщіидзэнур, - къэіуащ командирым и макъыр, абы танкхэмрэ лъэсыдзэхэмрэ къазэрыкІэлъыкІуэнум шэч къытримыхьэу. - ЗэрыфлъэкІкІэ псынщізу зыкъуэдзапіз къэфті.

Куэд дэмыкіыу, зэщіэкъугъэу, топышэхэр къаlурылъэлъу танкхэр къоунэху. Абыхэм я ужьым ит бий сэлэтхэри бжыгъэншэщ. Тынштэкъым топыншэу гранатэ къудейкІэ танкхэм уапэувыну. Ауэ, неІэмал! Ди зауэліхэм заудыгъуауэ ахэр гъунэгъу къащі, къэолагъэмэ, гранатэкІэ зэтракъутэну я мураду. Хьэзиз щрагъажьэм къыжраlахэр игу къигъэк ыжурэ фочыр екъуз, гранатэр къегъэхьэзыр.

- Иджыри зы мащіэ, зы мащіэ дыдэ дэкІыжмэ, - мэІущащэ ар. - ФыкъакІуэ, фыкъакіуэ мыдэ, ди щіыналъэ дахэр футэрэ фымыутэрэ сеплъынщ.

Танкхэр къэблэгъэпащ. Хьэзиз и гранатэри хьэзырщ. Абы идза гранатэр танкым и «лъакъуэм» техуэри зэщ эувы-ІыкІащ. Абы къызэриха нэмыцэхэр зыми хунэмыс щіыкіэ зэтриукіащ. Танкхэр зымэ, тіумэ зыгуэр епшіэнт - бжыгъэншэт. Абыхэм яхуэукІыр яукІри щхьэщыкІащ. Къэнахэм иджы лъэсыдзэр къобгъэрыкіуэ. Ди зауэліхэм Іэпщэрыбанэм зыхуащащи, бийр нэхъ гъунэгъу къэхъумэ нэхъ къащтэ. Ахэр къакіуэрт, зэй къэмыувыіэжын мурадыр

. Ипэкіэ, фынебгъэрыкіуэ, зауэліхэ! къоју командир къызэфјэувам и макъыр

Ди зауэлІхэр зым хуэдэу къыщолъэтри. ура-а-а макъым шІыр игъэзджызджу бийм хуэкіуэу ипэкіэ зрач. Къащтэу зэхэзежэ хъуа нэмыцэхэм абыхэм шэр къытрагъэлъалъэ.

Хьэзиз шэрыуэу яхэуэурэ нэмыцэхэр автоматкіэ лъэрыщіыкі зэтрещіэ. Нэхъ псынщізу фашистхэм гъунэгъу яхуэхъуу зэры эпшэк Іуэным шызыхуищ І дыдэм, къыбгъурыт и ныбжьэгъур псэ хэмытыжу джэлащ. Укъызэтеувы!э зэрымыхъунур ищІэрти, и гур нэхъри къэплъауэ ипэкІэ зричащ, и ныбжьэгъум илъ ищ ожыну хьэзыру. Ар пащ о щхьэкіэ, зэманыр кіыхь хъуащи, и гъуэгум хэщІыркъым. «Моуэ зэ сынэ-

самэ арат, шэ къыстемыхуэу, итІанэ сэ фэзгъэлъагъунт Іэпщэрыбанэ, хьэІуцыдзхэ», - жиІэрэ пэт и щхьэм къытехуа шэм и гъущ пы пы шхьэреуд, лъыпсыр къожэх, пщтырыгъэ гуэрым бауэкІэщІ къещІ, зызэтриІыгъэну хэтми, ар зэфіощахэ.

Сытми, Іэпщэрыбанэм Іуэхур хуэкіуакъым, бийм икіуэту щіидзащ. Ауэ куэд дэмыкіыу абы аргуэру танкхэр къеутіыпщ. Иджы іуэхур нэхъри гугъу мэхъу. Ди дзэхэр къаухъуреихьри, уІэгъэхэр щысхьыншэу зэтраукіэ, ди за-уэлі куэди гъэр ящі. Абыхэм яхэхуащ уІэгъэ хъуа Хьэзизи. Ар къыщохутэ Краматорск къалэм нэмыцэхэм къыщызэрагъэпэща ажал лагерым.

... Уз зэрыціалэмрэ мэжэщіаліагъэмрэ зэщімубыда гъэрхэр зэтеліэрт. Зи лъэ зэрихьэхэр лэжьапІэ яхурт. Гъэрэщым къинэхэм ахэр насыпыфізу къалъытэрт. Зи фэм имытыж гъэрхэм уахэплъэну гукъутэт. Абыхэм яшхыр хьэ Іvc пэлъытэт. Апхуэдэу щыт пэтми, хьэзабри бэлыхьри кърамыдзэу, ди зауэлІхэр къызэрыщІэпхъуэжыным егупсысырт. Зэман куэдкіэ зызыгъэхьэзыра гупым, Хьэзизи яхэту, я мурадыр къехъуліащ. Махуэкіэ загъэпшкіуу, жэщкіэ я гъуэгуанэм хагъэшіурэ ахэр къыщыхутащ Югославием икІи Хорватие щІыналъэм щыІэ партизанхэм яхыхьащ. Лыгъэ зэхэгъэкІыпІэ куэдым ихуа ЗэкІурейр шынэу зэи къикІуэтакъым, адыгэ напэр трихакъым.

Черкесым и пщэ итлъхьэнщ, армыхъумэ ар зыхузэфІэкІын щыІэкъым, жиГэрт куэдрэ командирым Хьэзиз щхьэкіэ, унафэ зэфіэхыгъуей гуэр ягъэзэщІэн хуейуэ къащыІэрыхьам

Жэщ гуэрым ЗэкІурейр зыхэт партизан гупым, мэзым къыщІэкІри, нэмыцэхэр зыдэс къуажэм гъунэгъу зыхуащащ. Ауэ хьэхэр зыlыгъ къэрэгъулхэр тІуащІэт.

- Къэрэгъулыр щэхуу Іухыныр уи пщэ дызолъхьэ, джигит, - командирым унафэ къыхуищащ Зэкіурейм. - Зэфіэкіа иужькіэ занщізу хъыбар дыгъащіэ, нэмыцэхэм уащхъуэдэмыщхъуэу дазэ-

рытеуэнум хуэдэу. Къэрэгъулыр Хьэзиз Iyexpu, ахэр бийм йобгъэрыкіуэ. Нэмыцэ жейбащхъуэхэр хьэжэпхъажэ хъуат. «Мыр си ныбжьэгъу къаукіам папщіэ, мыр си Хэку дахэр хэутэн фщІыну фызэрыхэтым па-пщІэ», - жиІзурэ Хьэзиз ахэр зэт-

риукІэрт. Пэжщ, а жэщым партизанхэм ящыщ зыбжанэ хэкіуэдащ, ауэ фашисту яукІар куэдкІэ нэхъыбэт. Псэууэ къэнахэр гъэр къащІри, ахэр къуажэм нэху къыщекіащ. Къуажэдэсхэр партизанхэм

дуней гуфіэгъуэр яізу къаіущіат. Абы иужькІи Югославием и къчажэ куэд хуит къыщащІыжым ЗэкІурейр щхьэмыгъазэу, и пщэ къыдалъхьэ

унафэр къызыхуэтыншэу игъэзащІэ яхэташ. Югославием къикІыжу ди Хэкум

къихьэжа иужькІи къалэ, къуажэ куэд хуит къышашІыжми хэташ Хьэзиз. Япон зауэми щы ащ лыгъэ хэлъу. Абы и бгъэм зы орденрэ медалипщ рэ хэлъу зауэр иухащ.

ТекІуэныгъэр къахьа иужькіи Зэкіурейм щалъхуа щІыпІэм занщІэу къигъэзэжыфакъым. Амур Іут Комсомольск къалэм илъэскІэ щылэжьэн хуей хъуаш.

Къызбрун ЕтІуанэм къышыпэплъэ и адэ-анэм, и шхьэгъусэм, и быным, и Іыхьлыхэм къахыхьэжри. Хьэзиз жыджэру хэтащ зауэм зэтрикъутахэр зэфІэгъэувэжыным. Ар лэжьаш бригадэм и учётчикыу, заводым и мастеру, иужь илъэсхэм гъэш фермэм и унафэщіу щытащ. Фермэр а зэманым мызэ-мытlэу пашэхэм хабжащ. Мэкъчмэш лэжьыгъэм зегъэужьыным хуищіа хэлъхьэныгъэхэм папщіэ, Хьэзиз къыхуагъэфэщащ саугъэт куэд,

Сэ абы зэманкіэ сыдэлэжьаш икіи си нэгу щіэкіащ абы пщіэ хуащіу зэрыщытар. Ар и къалэным хуэпэж, цІыхухэм яхуэхьэлэл, хабзэшхуэ зыхэлъ цІы-

ВДНХ-м тІэунейрэ ягъэкІуащ.

Зы илъэси дэкІыртэкъым ЗэкІурейм Югославием къиквыурэ гуфвэгъуэ телеграммэхэр къыхуамыгъэхьу. А къэралым щыІэ и ныбжьэгъухэр адыгэлІым къехъуэхъурт хуитыныгъэм и бэнакІvэ нэсу зэрыщытам папшІэ. Хьэзиз мыпсэужми, къышЈэнахэми къуажэдэсхэми абы и фэеплъыр хуэсакъыу яхъу-

КЪАРДЭН Мухьэмэд.

Иджырей Адыгейм и Хуэдз, Лашэпсынэ, Куэшхьэблэ жылагъуэхэр къэбэрдей ліакъуэм къыхэкіауэ къэзылъытэхэм абыкіэ я нэхъыщхьэр къуажэхэм щыпсэухэр адыгэбзэм и къэбэрдей диалектымкіэ зэрыпсалъэрщ. Арщхьэкіэ, а жылэхэм дэсхэм «къэбэрдейкіэ» шіеджэм

ХУЭДЗ къуажэм къыщыхъуа, лъахэхутэ, тхыдэдж цІэрыІуэ АфэщІагъуэ Іэмин дэфтэрхэм къахихыу зэхуихьэсыжа и тхыгъэхэр зэрыт «История аула Ходзь» и тхылъ гъуэзэджэм и 1 - 2-нэ напэкіуэціхэм мы сатырхэм дыкъыщоджэ: «Къэбэрдейм щыщ лыжь-фызыжьхэм я деж иджыри щызэхэпхынущ «лабэдэс къэбэрдей», «къэбэрдей Дэфтэрхэм хьэжрэт» псалъэхэр. къызэрыхэщыжымкІэ, къебгъэрыкІуэн щІэзыдза урысей пащтыхьыдзэм зыщахъумэн папщІэ, къэбэрдей адыгэхэм я щІыналъэр ябгы-

и щхьэусыгъуэр нэхъ жыжьэ къы-

тегъэшІапІэ

ЕтІуанэм и зэманырщ». XVIII ліэщіыгъуэм и 90 гъэхэм Урысеймрэ Тыркумрэ Кавказ Ищ- гъэщ, абы и Ізужьщ мэжэщІалІахъэрэм «щызэlэпаха» щIыналъэхэм гъэмрэ узхэмрэ. Зи гугъу тщIахэр я гъунапкъэр Псыжь и тІуащІэ бгъу- тщызыгъэгъупщэжыну

нэу къухьэпіэмкіэ іэпхъуэн щыщіа-

дзар пащтыхь гуащэ Екатеринэ

Хьэжрэтхэр къызэрыунэхуа щІыкІэр фіэшхуэмкіэ ираукъуэдиихат. А фіэкіа дымыщіэ генералхэу Глазе- гъуэщі щіыпіэхэри зэлъащіысат. Іуэхугъуэри ящыщщ XIX лІэщІыгъуэм и пэщІэдзэхэм деж къыщыщіэдзауэ зэлъэпкъэгъухэр зэкіэлъыкІуэныр гугъу зыщІа щхьэусы-

вэурэ.

1804 гъэм Къэбэрдейм зыкъиІэ-

тат, Нартсанэ (Кисловодск) быдапіэр урысхэм яухуэн зэрыщіадзар ямыдэу. А зэпэщІэувэныгъэм къыхэкІыу, пащтыхьыдзэхэм къуажэ 80 ягъэсащ. Апхуэдэу, зэрыпхъуакІуэхэм япэщІзуващ 1809 - 1810 гъэхэми. Щхьэусыгъуэ псоми я къежьапІэр Урысейм игъзува колоние хабзэрат. 1810 гъэм генерал Булгаковым и сэлэтхэм къуажэ 200 ягъэсащ, Іэщышхуэу мин 20-м щІигъу ирахужьащ. Зи гугъу тщІахэр илъэси 100-кІэ екІуэкІа Урыс-Кавказ зауэм и зы пычыгъуэ къудейщ. Иджырей тхыдэджхэм белджылы къызэращІыжымкІэ, 1794 гъэм Къэбэрдейм къытеуа урысыдзэхэм лъэпкъ псор япэщІэуват.

Зауэр сыт щыгъуи зэхэкъутэныкъэунэхуа

напрэ Булгаковымрэ жылагъуэ 280рэ щІым щыщ ящІыжащ. 1816 гъэм дейхэр Кавказым и лъэпкъ нэхъ апхуэдэ бзаджэнаджагъэм пищащ лъэщ дыдэхэм ящыщт. АрщхьэкІэ генерал Ермоловым. Къэбэрдейм ХІХ лІэщІыгъуэм и пэщІэдзэм къащыпсэуа цІыху мин 400-м нэсым хыхьа емынэ уз бзаджэмрэ генещыщу а псом иужькіэ къинэжар рал Ермоловым 1820 гъэм иримин 35-рэ ирикъужыртэкъым.

кІэ, Къэбэрдейм я щхьэ щыщІа- ихьащ. Псэууэ къэнахэм бгыхэм хьащ жылагъуэ 67-м дэсахэм. Къэ- зыщагъэпщкіуащ. бэрдей хьэжрэтхэр здэІэпхъуа хуахэм ящыщщ иджырей Хуэдз, жэхэри. ИщхьэкІэ къыщыхэдгъэща АфэщІагъуэ Іэмин зэритхымкіэ, япэр хэщіапіэ зыхуэхъуар Къэбэрдейм и Бабыгуей, Жаныкъуей, Къундетей, Маргъущей жылагъуэхэм дэсахэрщ. Лашэпсынэр псэупіэ ящіащ Дэхъушыкъуейрэ Домэнейрэ дэкlахэм. Куэшхьэблэ къыщызэтеувы ахэр Анзорейрэ Къубатейрэ щыпсэуахэрщ. Къэбэрдей хьэжрэтхэм тіысыпіэ яхуэхъуар а къуажэхэм я закъуэтэкъым, атІэ япэрей Адыгейм и нэ-

Дызэрыщыгъуазэщи, къэбэргъэкІуэкІа зауэмрэ къэбэрдей Апхуэдэ щіыкіэм тету 1804 - 1820 адыгэхэм ящыщу я щіынальэ гъэхэм ектуэкта зауэхэм япкъ ит- къинахэм я нэхъыбэм я гъащтэр

Зи гугъу тщ а и тхылъым Афэщ ащІыналъэм (КІахэм) къыщыунэ- гъуэм адэкІэ къызэрыщыпищэмкІэ, Хуэдз къуажэм мы зэманым Лашэпсынэ, Куэшхьэблэ къуа- дэс Къущхьэхэ Къэбэрдейм щисам зэрахьэу щытар нэгъуэщІ унэцІэщ. Зэкъуэшищ хъууэ Іэпхъуэхэри, Адыгейм и къурш лъапэхэм щитысыкат. Зэман дэкіри, унагъуэ щыхъуахэщ. Бгыхэм ущыпсэуну тыншкъым. Зэкъуэшхэм ящыщу тІум «Къущхьэ» унэцІэр абдежращ къыщащтар. Ахэр Хуэдз къуажэм дэтІысхьащ. Я хъыбарыр щхьэусыгъуэ гуэркІэ Къэбэрдейм къыщащІащ. КъакІэлъыпхъэращ.

Зэкъуэшхэр япхри ирахьэжьэжат. АрщхьэкІэ здахьым ахэр хуит

къищІыжащ а жылэм а лъэхъэнэм дэса ліакъуэліэш Къундет Багърэт. Апхуэдэ щіыкіэм тету, зэкъуэшхэу Уэсмэнрэ ТІэхъурэ (а тіум зэреджэр арат) Къундетхэ я шыхъуэ хъуащ. Е нэгъуэщІ зы щапхъэ. Хуэдз

щыпсэу Лъостэныкъуэхэ Къэбэрдейм нэгъуэщІ унэцІэ щызэрахьащ. Арщхьэкіэ, здэіэпхъуам абыхэм щхьэусыгъуэ гуэркіэ я ліакъуэціэр щахъужащ: Къэбэрдейм къыщынахэр Уэгъузокъуэу, Хуэдз Іэпхъуа етІуанэр - Лъостэныкъуэу, ХьэщІэмзей кІахэ къэпсэлъыкІэкІэ - ХьэкІэмзий) къыщыхута адрейр - Унэрокъуэу къыщ Іидзыжахэщ.

Къэбэрдейм и иджырей Дыгулыбгъуей къуажэм пэгъунэгъуу щыса жылэ цІыкІум дэса Къунаш НэфІыцІэ, гужьеигъуэ щихуэм, и унагъуэр и гъусэу къыдэІэпхъукІри, Лабащхьэрэ ЩхьэгуащэкІэ щыІэ къущхьэхъу хъупlэхэм зыщигъэпщ-кlуащ. Ахэр зрашэлlащ а зэманым а щІыпІэм иса Джэдугуэшхэрэ Егъэнхэрэ. ИужькІэ псори зэгъусэу Іэпхъуащ а лъэхъэнэм иджыри адыгэхэр щыпсэууэ щыта Банэкъуэ къуажэм.

А псоми дэ къыдагъэлъагъуж къэбэрдей хьэжрэтхэр Адыгейм къызэрыщыхутар Урысейм иригъэкІуэкІа Кавказ зауэм и Ізужьу зэрыщытыр... Къумахуэ Аслъэн.

ЗэпыщІэныгъэхэр

Сатыр зыбжанэкІэ

Экономикэ Политикэ

Кавказ Ищхъэрэ Жылагъуэ Ivaxv

Благъэжь жыжьэ хъцркъым Урысейм щіэрыщізу Индиер къыззіуехыж

лизм дыухуэнущ!» жиlэу щхьэхуещагъэкlэ Совет Союзыр къэзыгъэпцІахэм: абы езым и гъуэгу и эжт. Индием и Іэтащхьэ Неру Джавахарлалт зыми (къарузехьэ блокхэм) гуэмыхьахэм я зэщІэхъееиныгъэм и зэхэублакіуэу увар. «Зауэ щіыіэм» и зэманым а зэгухьэныгъэр щІэгъэкъуэнышхуэ хуэхъуащ дунейпсо мафІэс къэмылыдыным. Москва апхуэдэ Іуэху бгъэдыхьэкІэм пщІэшхуэ хуищіырти, къэралитіыр Іэнатіэ псоми куууэ шызэдэлажьэрт. Индием къикіа ныбжьыщІэхэм я деж ягъэзэжырт СССР-м и еджапІэ нэхъыщхьэхэм ІэщІагъэ хэплъыхьахэр щызэрагъэгъуэтауэ. Иджыпсту къытхуебжэкІынкъым, ауэ дигу къэдгъэкІыжын ди куэдщ.

Псори зэуэ кіуэдыжащ Совет Союзыр лъэлъэжа иужь. Урысейм властыр щызы!эщ!ыхьа «реформаторхэр» зыхущІэкъур зыт: США-мрэ КъухьэпІэмрэ ягу зрагъэхьынырт. Абы папщіэ сыт и лъэныкъуэкіи еубзэрт икіи худачыхырт - ахэр къуэкіыпіэ «къыкіэрыхуам» хуеижтэкъым.

Арати, я жагъуэ зыкІи зэрымыщІауэ къэралитіыр зэпэіэщіэ хъуащ. Москва гу лъитакъым ди къэралым Индием щиІыгъа увыпІэр епіэщіэкіыу Америкэм и Штат Зэгуэтхэм зэраубыдам. Иджы дэнэкіи плъэ, щыплъагъур США-м щаща хьэпшыпхэмрэ «Макдональдс» шхапіэхэмрэш. Фегупсысыт: 2021 гъэм Америкэм мы къэралым щищащ псори зэхэту доллар мелард 40 и уасэ щІыдагъэ, пластикхэр, цІыху къезышэкІ кхъухьлъатэхэр, электрон Іэмэпсымэхэр, н.къ., езым ищэхуащ доллар мелард 73-рэ (!) я уасэу зыхуеинухэр - щэкІхэр, хущхъуэхэр, щыгъын, шей, кофе хуэдэхэр. УФ-м и деж а бжыгъэхэр куэдкІэ шынэхъ машІэш: езым и хьэпшыпхэу ирищащ доллар меларди 8 и уасэ, къищэхуам

хуэзар доллар меларди 4 къудейщ. ауэ сэбэп хъуащ ... КъухьэпІэм и санкцэхэр. Ди щІыдагъэр ямыщэхужыну, газыр ягъэ-

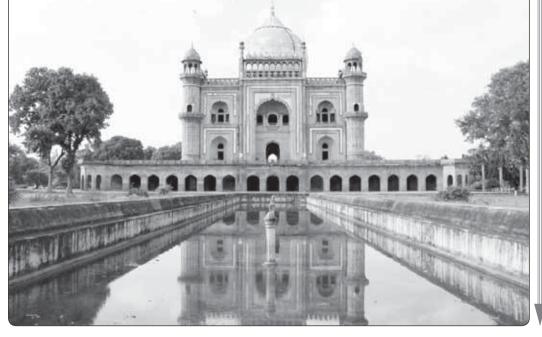
Зэгуэр Индиер ящыщащ СССР-м нэхъыфІ мы къэралыр зи хуэдэ щымы э щэхуакіуэу дыдэу къыхущыт къэралхэм. Уеблэмэ зэбла-къыщіэкіащ. Дели хуабжьу хуэныкъуэщ ищгъэ хуэдэт. Пэжщ, ар зэи яхэтакъым «социа- хьэкlэ зи гугъу тщахэм. Фіыуэ дыкъэзылъагъу ціыхухэр щіоупщіэ, я жагъуэ хъууэ: Европэми Китайми газыр зэрыкіуэ бжьамийхэр щывукъуэдиящ, дэ щхьэ димыІэрэ ап-

> Щытыкіэм псынщіэу зехъуэж. Мы гъэм и япэ мазищым дэ Индием щіыдагъэу етщащ нэгъабэ псом хуэдутІыпщам нэхърэ нэхъыбэ. Ауэ ар зы ткіуэпс къудейщ: дяпэкіэщ щыхэхъуэнур. Апхуэдэ дыдэщ газым и Іуэхури. Я хьэкухэр ямыгъэплъми, индус куэдыр зэрыпщафіэр а гъэсыныпхъэрщ. Арщхьэкіэ, псоми яхурикъуркъым. Урысейм Индием атом электростанц щеухуэ, ауэ абыи хуэгъэнщІынукъым къэрал абрагъуэр. Аращи, мы лэжьыгъэм зэрыпащэну Іэмалхэр къалъыхъуэн хуейщ.

> Гъэсыныпхъэхэми я закъуэкъым. Абы къыщыдэкі газетхэм іэджэрэ уащрохьэліэ УФ-м ираша ерыскъыхэкіхэм щіэупщіэшхуэ дыдэ зэраlэм: псом хуэмыдэу сэхуран дагъэм, нартыхум, джэшхъурейм, уеблэмэ макаронхэм! Пэжщ, ахэр мыбы хуабжьу щыгъуэтыгъуейщ. «Фэ езыхэр фымэжалізу ара, сыт нэхъыбэу къыщіыдэвмыщэр?» - щіоупщіз индусхэр. Гукъанэ къытхуащ ики ахэр захуэщ.

> АтІэ, Урысейм иубыдыжыфыну нэхъапэм Индием щиІыгъа увыпіэр? Абыкіэ Іэма-лыфіхэр щыіэщ икіи ар къигъэлъэгъуащ иджы дыдэ Санкт-Петербург щекІуэкІа экономикэ форумым. Псом нэхърэ нэхъыщхьэращи, ди зэхущытык эфіхэр къэнащ. Индием и правительствэм хэтхэм ящыщ куэд СССР-м е Урысейм щеджащи, урысыбзэ ящіэ, ди къэралри фіыуэ къаціыху, ныбжьэгъугъэ къытхуаІэщ.

ИкІи ахэр зыми къызэпиудыфынукъым. Зэгуэр США-м Дели ткІийуэ хуигъэувауэ щыташ ди С-400 ракетэ комплексыр имыщэхуну. ЕдэІуакъым, санкцэхэмкІэ игъэшынэну хэта Ар апхуэдэурэ екіуэкіынуи къыщіэкіынт, пэтми. Мы гъэм и гъатхэм Къухьэпіэм и дипломатхэм индусхэм хуабжьу тракъузащ къухьэпІэ санкцэхэм хыхьэну. КъикІар домэщіэну абы зэрыжиізу, Урысейм къилъы-хъуэн хуей хъуащ гъэсыныпхъэхэр щригъэ-къэралщ икіи абы и благъэжьхэр ибгынэркіыну шіыналъэшіэхэр. Абы и лъэныкъуэкіэ къым.

Умыкъулеймэ, дауэ хъуну?

ХьэжыщІыр къоблагъэ. Ди къэрал псом и муслъымэнхэми хуэдэу, абы зыхуахъэрэм апхуэдэ фіэщхъуныгъэ щызезыхьэхэми. Аршхьэкіэ, абы кіуэнур къызэзыгъэпэщхэм уасэхэр апхуэдизу драгъэуеящи, **ар зыхузэфІэкІынур** пІэІуэу. къулейхэм я закъуэщ.

ФИГУ къэдгъэкІыжынщи, мы Іуэхур илъэситІкІэ зэпагъэун хуей хъуат коронавирус уз зэрыцІалэ шынагъуэм и зэранкіэ. Иджы гъуэгур зэіухащ. АрщхьэкІэ доллар мин зыбжанэ я фэм дэхуэнукъым (аращ Сауд Хьэрыпым укіуэным икІи махуэ зыбжанэкІэ ущыпсэуным щІэптын хуейр).

Сыт щыгъуи хуэдэу, Урысейм и муслъымэнхэм я лъэми щхьэкІэ егъэув хьэжыщІ ягъэкІуэнухэм я бжыикіынущ ціыху мин пщыкіуз.

Арщхьэк Іэ Кавказ Ищхъэрэм щыпсэу къулейсызхэм Мэккэ ялъагъунукъым - абыххэм апхуэдиз мылъку ябгъэдэлъкъым. ХьэжыщІ кІуэным текІуадэ ахъшэр апхуэдизу зэрыиным игъэгубжьащ духьэшыхэри. Псалъэм и хьэтыркІэ, Ингушым гъэхьэзыр Кавказ Ищ- муслъымэнхэм я зэгухьэны-

ANHIS MICANIS

гъэм и Іэтащхьэ Сагов Ахьмэд къелъытэ кхъухьлъатэкІэ лъэтэнымрэ Мэккэ щыпсэунымрэ текіуэдэну ягъэува доллар мини 5 - 5,5-р лъа-

«Апхуэдэ Іуэхутхьэбзэхэр доллар минипліым щіимыгъуу къахуэзыщІэну хьэзыр компаниехэр щы Іэщ. Абыхэм къыхуагъэлъагъуэ тыншыгъуэхэри нэхъ хэlэтыкlащ»жиІащ Саговым.

Абы и телъхьэщ Къэрэшей-Шэрджэсым и муслъымэнхэм я пашэм и къуэдзэ Эркенов Мухьэмэди. Абы къелъытэ доллар мини 2,6-м ар къызэфІигъэкІын хуейуэ.

Фигу къэдгъэкІыжынщи, мыузыншэм икІи ІуэхущІапІэм дэтхэнэ щІына- мылъкукІэ хуэмыщІам хьэжыщІ кіуэну къытехуэркъым. Ар ислъамым ІупщІу щыубгъэр. 2022 гъэм Урысейм зыхуащ, арщхьэкІэ къулейсызхэри мэхъуапсэ..

Псым нэхъыщхьэ щыіэкъым...

Ар апхуэдизкіэ гурыіуэгъуэщи, уеблэмэ утепсэлъыхьынуи емыкіу хуэдэщ. Планетэ жыжьэхэр къыщалъыхъуэкіэ, япэ ирагъэщыр сыт? Дауи, псырщ. Псы щыіэмэ, гъащІэр пхузэтеухуэнущ. Адрейхэр Іуэху етІуанэ-ещанэщ. Арщхьэкіэ, дэ, Щіым щыпсэухэр, ирикъуу дыкъызэгъэпэща а ткіуаткіуэ телъыджэмкіэ? Щіэныгъэліхэм зэрыжаіэмкіэ, зэман дэкімэ, ціыхухэм къаймэщіэкіынущ зэфэну псыр. Ауэ жыжьэ дыІэбэнкъым.

КЪЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрыр ящыщщ псыр щынэхъ къабзэ дыдэ щІыналъэхэм. Къэпщытэныгъэхэм ятепщІыхьмэ, фІагъымкіэ Москварэ Осетие Ишхъэрэмрэ япэ увыпіэр яіыгъш ди республикэр етІуанэщ. Ди насыпщ!

Ди насыпт, ар псоми зэхуэдэу дгъуэту щытамэ. Пэжу, ди деж щытыкІэр апхуэдизу щыхэплъэгъуэкъым, ди гъунэгъухэм зедгъапщэмэ. Къапщтэмэ, Ставрополь крайм псы зэрыкіуэ бжьамийхэр щіэкіэ зэрахъуэкіыным сом мелард 47рэ текІуэдэнущ, ауэ илъэс къэс хухахыфыр зы мелардщ. ГурыІуэгъуэщ апхуэдэурэ кіуэмэ, ахэр зэрахъуэкіыхукіэ щІэхэри жьы зэрыхъужынур.

Псом хуэмыдэу гугъу ехьыр къуажэдэсхэрщ. Halyэу зэрыщытщи, абыхэм я хадэхэм щ агъэхьэ псыр бжьамийхэмкІэ къахуэкІуэрщ. Аращи, гъэмахуэм егъэлеяуэ зэпэубыдащ. Апхуэдэ щытыкіэ щыщыіэщ ди щіыналъэми. Языныкъузхэм я псыр къож жэшми махуэми, адрейхэм зэрытхьэщІэным и мызакъуэу, зэфэну псыри къашэн хуей мэхъу. Сэ езыр къуажэм сыщопсэури, ар си нэгу щок ик и щыхьэт къэслъыхъуэн хуейкъым.

Мы Іуэхур зыгуэрым и нэІи щІэткъым. Узыхиубыдэ хьэблэм елъытащ... Хэбгъэзыхьмэ, цІыхухэр абы ирагъэсэжа хуэдэщ. Мис иджыри языныкъуэхэм я хадэхэр мэгъуж. Накъыгъэ мазэм и кІэм къыщегъэжьауэ мэкъуауэгъуэм и 16-р къэсыху зы псыіэгъэ ткіуэпс уафэм къехакъым. Уэшх къызэрешхыу ди бжьамийхэри «къэбэуэжащ», ауэ зэрыщигъэтыжуи аргуэру жэщ ащ.

Сэ щхьэхүэү зы жылагъуи къыщ эзмыгъэлъагъуэм и щхьэ усыгъуэр апхуэдэ щытыкіэ къуажэ куэдым зэрышыіэрш.

Дэ ди нэгу щюкі лъэпкъ проектхэм я Ізужьхэр, абыхэми дащогуфіыкі. Зэхъуэкіыныгъэфіхэр белджылыщ, ауэ псом япэ игъэщыпхъэхэм ящыщщ псым и Іуэхур. Абы нэхъыщхьэ

МащІэмкІи цІыхур къыдэзыхьэхыфт

Актрисэ Щхьэгъэпсэу Тэужан къызэралъхурэ мы гъэм илъэси 105-рэ ирокъу

Щхьэгъэпсэу Тэужан Хьэжмырзэ и пхъур 1917 гъэм накъыгъэм и 16-м Нартан къуажэм къыщалъхуащ. 1935 гъэм ар щІэтІысхьащ Луначарскэм и цІэр зэрихьэу Москва дэт ГИТИС-м. Островский Н. и «Зэчийхэмрэ абы итхьэкъуахэмрэ», Бомарше и «Фигаро», Къардэнгъущ Зырамыку и «Къанщобийрэ Гуащэгъагърэ» тхыгъэхэм диплом лэжьыгъэу къытращІыкІа спектаклхэм щыджэгуащ. Абдежым щегъэжьауэ наlуэ хъуат роль мынэхъыщхьэхэр зыгъэзащІэ актрисэфІ къызэрыхэкІынур.

1940 гъэм театр еджапІэ нэхъыщхьэр къиухри, Тэужан къигъэзэжащ республикэм икІи ЩоджэнцІыкІу Алий и цІэр зезыхьэ Къэбэрдей-Балъкъэр къэрал драмэ театрым лэжьэн щыщ Іидзащ. Адыгэ театрым и тхыдэм дыщэ хьэрфхэмкІэ хэтха хъуа, Шортэн Аскэрбий и тхыгъэм къытращІыкІа «ХьэкІуэкІунэ» спектаклым щигъэзэщІа ролымкІэщ япэ дыдэу утыкушхуэм къызэрихьар. Адыгэ бзылъхугъэм и теплъэмрэ и хьэл-щэнхэмрэ екІуу къэгъэлъэгъуэным пэлъэщыну актрисэ хъарзынэ диІэ зэрыхъуар а и япэ лъэбакъуэмкіи я фіэщ ищіыфат театрыр зи щіасэхэм.

Тэужан и гъащ о псор тыхь зихуищ а утыкум къыщигъэщІащ иджыри образ куэд. Абыхэм ящыщщ Гаджибеков У. и «Аршин мал алан», Мысачэ П. и «Гум и джэ макъ», КІыщокъуэ А. и «Иужьрей вёрст», Иоселиани О. и «Шыгур щхьэпримыдз щІыкіэ», Журт Б. и «Щхьэм имытым лъакъуэм и мыгъуагъэщ», Салынский А. и «Барабанщица», Шортэн А. и «Яшэмрэ къэзышэхэмрэ», Мольер Ж-Б. и «Скапен и хьэгъэщагъэхэр», Айтматов Ч. и «Анэм и губгъуэ», Хугаев Г. и «Тlaтlушэрэ Сатlурэ» спектаклхэм щигъэзэщlа ролхэр.

Роль нэхъ цІыкіу, къызэрыгуэкі дыдэми Тэужан къыхигъуатэрт зы купщІэ гуэр икІи и джэгукІэмкІэ а образыр гукъинэж пщищІырт. Артисткэ гъуэзэджэм макъ гъэщіэгъуэн иіэт. Абы и «мамэхэмрэ» «нанэхэмрэ» театреплъхэр апхуэдизкІэ дахьэхырти, образхэр я псэм пэгъунэгъу хъурт.

Щхьэгъэпсэу Тэужан сценэм ядыдитащ артист нэхъыжьхэу ТІыхъужь Алий, ДыщэкІ КІунэ, Сибэч Быхуэ, Сонэ Мухьэрбий, Шортэн Даниткэ, режиссёрхэу Ерчэн Леонид, Тубай Мухьэмэд, Теувэж СулътІан сымэ ядэлэжьащ. Тэужан и ныбжьыр илъэс 92-м иту дунейм

ехыжащ 2009 гъэм мэкъуауэгъуэм и 2-м. Щхьэгъэпсэум и утыку итыкам, и дуней тетыкіам щыгъуазэр, абы ирихьэліар нэхъыжьхэм я закъуэкъым. Дэлэжьэну, и гъусэу зы утыку итыну зи насып кърихьэк ахэм ящыщщ УФ-м щіыхь зиіэ, КъБР-м и ціыхубэ артисткэ ЖьакІэмыхъу КІунэ. Абы гуапэу игу къегъэкІыж артисткэр

- Щхьэгъэпсэу Тэужан япэ дыдэу утыку сыщыдитар Кайтов Сулът ан и «Анэм и гур» спектаклым сэ Аллочкэу, ар сабийгъэудэГуу дыщыджэгуущ. Сэ гушыІэ куэд сыхэтакъым сыщыджэгуа закъуэт акъуэм ящыщ зы «Шейтlаныр пхъуантэм дэсщ» зи фlэщыгъэми дызэдыхэтауэ щытащ Тэужанрэ сэрэ.

МыцІыхубз лъагэми, зэкІужт Щхьэгъэпсэур, артисткэм бгъэдэлъын хуей псори бгъэдэлъу. Къэфэн хуей хъумэ, хэзагъэрт, макъамэр зы хищІэрт, макъыфІ, макъышхуэ иІэт. Нэсауэ адыгэ цІыхубзщ жыхуаІэм хуэдэу, дунейм теташ ар, и хабзэ зехьэкІэкІи, и нэмыскІи, и дуней тетыкіэкіи, и зыхуэпэкіэкіи.

Псори «ліыхъужь» жыхуэтіэм хуэдэ хъуфынукъым-тіэ, атіэми етіуанэ ролхэр екіурэещхьу зыгъэзэщ Іэфыну артисткэхэми театрыр хуэныкъуэщ. Мис абыхэм я нэхъ пажэт Тэу-

Игъэзащіэ ролыр наіуэ дыдэ пщызыщіыф артисткэт ар. Апхуэдизкі́э пэжагъышхуэ хэлъу

образыр къигъэщІырти, джэгуу пщІэртэкъым. Ди театрым апхуэдэ утыку итыкІэ яІзу щылэжьащ ДыщэкІ КІунэ, Щхьэгъэпсэу Тэужан, Къумахуэ Хужьэ сымэ. Мы цІыхубзыр мыпхуэдэ Іуэху хэхуаш, мыхэр къышышІаш, мыпхуэдэ илъэгъуащ жыуагъэlэу, я гъащlэм щыщ пычыгъуэ сценэм къыщагъэщly фlэкla умыщІзу апхуэдэт ахэр.

Гугъу емыхьауэ пхужы энукъым Щхьэгъэпсэур. Ауэ и гугъуехь псом я щІыІу къэхъуауэ гуауэшхуэ илъэгъуат абы – и къуэр Тырныауз щаукіауэ щытащ. Зэман гуэри дэкіауэ спектакль тшэри Джэрмэншык къуажэ дыкІуащ. Дгъэлъэгъуащ лэжьыгъэр, дыкъыщіэкіыжри дыкъежьэжыну зыдгъэхьэзыру бысымхэр къыткіэлъыщіэкіащ. шыгъу-пастэм демылъэпэуэну къыдэлъэјуу. Тэужан апхуэдэ гукъыдэж иІэтэкъыми, ар автобусым къизнэу сэри сыкІуакъым. Іэджэм я щхьэфэ диlэбэў жэщ ныкъуэ хъуху дызэбгъэдэсауэ щытащ. Ар щІыжысІэращи, и гуауэ дэсіэту, и гуфіэгъуэ дэзгуэшу сыщіыгъуащ. Гастроль дыкіуамэ, къэмыхъу щыіэ, зыгуэрым сыкъигъафэу щіыкіейуэ зыкъысхуищіамэ, анэ папщІзу сыт щыгъуй къысщхьэщыжырт.

Ди республикэм щіыхь зиіэ и артисткэ ціэ закъуэращ абы иІар. Тобэ ирехъу, щхьэщыпсэлъыкіын шыіамэ, нэхъыби хуэфащэт. Зы гуапэ гуэр хужызы!эн игъуэтамэ, адрейхэм нэхърэ мынэхъ мащ эу гулъытэ къилэжьырт: и Іуэху бгъэдыхьэкІэкІи, зэчийуэ бгъэдэлъкІи, сыт и лъэныкъуэкІи.

Шыбзыхъуэ Басир, Хьэмыку Жаннэ сымэ зыхэта студиер Москва къыщикІыжам, щэнхабээмкіэ министрым дызэхуишэсри къыджиіат пенсэм кІуахэр ІукІын хуейуэ, апхуэдиз артист яхуэмы ыгъыну. Зи ныбжь абы нэсауэ къытхэтхэм ящыщт Тэужани. ЩІэджыкіакіуэхэм щхьэщытхъу къысхужаІэну сыхуейкъым, ауэ адрейхэм зыгуэрхэр къащыщхьэщыпсэлъыкІым, сэри Тэужан сыкъышхьэшыжат, иджыри ищІэфынур зэрымымащІэри къыхэзгъэщри. Уеблэмэ апхуэдизкіэ си жагъуэ хъуати, сыгъы-

Хуабжьу гущІыхьэ сщохъу зыгуэркІэ я гугъу ящІ, зытрагъэха сурэт мащІэ мыхъумэ, телевиденэм трихауэ артистхэм ятеухуа нэтын е ахэр зыхэта спектакль щІагъуэ къызэрымынар. Щхьэгъэпсэу Тэужан хуэдэ артист хъарзынэхэм я джэгүкіэ, абыхэм я псалъэ. ятеухуа гукъэкіыж къытщіэхъуэ щіэблэм, нэхъ мыхъуми нэтыным къыхэнауэ, ялъагъуну уасэ иІэтэ-

ИСТЭПАН Залинэ.

Мухьэжид и дэхэмрэ и адыгэбзэмрэ

Илъэситі ипэкіэ ТВ-р Къэхъун дагъэкіуат, ещіэ. Езым зэрыжиіащи, «дзапэ уэрэду жаіэр усакіуэ, джэгуакіуэ Хьэхъупащіэ Амырхъан зэ едэіуэгъуэкіэ игу ириубыдэу къэхъуащ». теухуа пшыхьыр тетхыну. Ар иухауэ ка- Гъэщ эгъуэн куэд къызжи ащ дадэм, ауэ дамерэр хъуржыным итлъхьэжу дыщыту зы дадэ утыку къихьэри, уэрэдыжь къыхидзащ. Зэрытлъхьэжа камерэр псынщізу гъэтіэсэн хуэдизу хьэлэмэтт. Мухьэжид хэт, зэрытхыжри, тхьэмадэм тедубыдащ. Абы и уэрэд жыlэкlэри гурыхьт, уэрэд жиlэри шырокъуэ Матинэ и хъыбарри лlыжьитlым жы**іэкіэм хуэфащэт - зэи зэхэсхатэкъым** къыхуаіуэтэжауэ къызжиіащ, ауэ тіуми жаіэ-Уэзы Мурат и уэрэдыр апхуэдэу ягъэзащізу. жар хъыбар ныкъуэ-ныкъуэт. Мухьэжид ахэр Дадэр гуапэу гум къинэжати, си ныбжьэгъу зэпищіэжщ, иужькіэ къищіа гуэрхэр дыщіи-Тхьэкъуахъуэ Артур си гъусэу и деж тедгъэзэжаш.

зэрыжиlащи, 1929 гъэм хадэ пщlэгъуэм щыгъуэ къалъхуащ. Дыздеблэгъам дадэр ягъуэтыжтэкъым. Ауэ куэд дэмыкІыу Мухьэжид щІыІэращ. И макъыр адыгэ уэрэдыжьым хуэхадэмкіэ къикіыжащ. «Махуэфіохъу апщий» жиlэри, ар унэм щlэлъэдэжщ, псынщlэу зыкъихуапэри къыщІэкІыжащ, «сэ сыхьэзырщ» жыхуиІэ щІыкІэу.

Мухьэжид и гъащІэр мэзхъумэу ихьащ, «зыхуэхьэзырыр» иужьрейуэ щылэжьа мэзым дыкІуэнрат. Ар зыхуэзэр урыс къуажэ цІыкІу Новоивановкэ и Іэшэлъашэхэрт. ГъущІышхэр къызэщІэплъа хьэзырти, гъуэгу дытеуващ. Дыкіуэхукіэ Мухьэжид хъыбар гъэщіэгъуэн куэд дыщІигъэдэІуащ. Мэз дызыщІыхьэнур зейуэ щытар Шыпшхэт. Сыщымыуэмэ, Мухьэжид абы и гъащІэм щыщу илъэс 26-рэ щихьащ, кІэлъыплъу, игъэкъабзэу, зыхуей хуигъазэу.

Дынэсу машинэм дыкъызэриувыкіыу, тхьэмадэр дылъэщІэмыхьэу мэзым хэлъэдащ. Куэд щІауэ и нэ къикІырт абы и псэр зыхилъхьа мэзыжьым иджыри зэ Іуплъэну. Мухьэжид зыщІыпІэкІэ холъадэ, дыздимыгугъа гуэрхэмкіэ къыщыхокіыж, дыкіэлъыскъым, увыІэгъуэ имыІэу зыгуэрхэр къелъыхъуэ. «Лю, дадэ, зыгуэр улъыхъуэрэ?» - щыжытlэкlэ, «Уэй, жыг цІыкІу хэссауэ щытахэр къысхуэмыгъуэтыж», къыдетыж жэуап. Тхьэмадэм гъусэ дыхуэхъури, тlэкlу къэткІухьащ. Дэнэ деж сыт хуэдэ жыг итами, ираупщіыкіами ищіэжырт. Зэ къызэщізувыіыкіщ, жыг гуэрым Іэ дилъэри. «мы мыІэрысейри сэ дэзгъэкlayэ щытащ» жери къыдыщlигъужащ. Илъэс куэдкІэ лъэхъуэщым исауэ дуней нэхум къытехьэжам хуэдэт Мухьэжид асыхьэтым, зиплъыхькіэ, къикіухькіэ ирикъужыртэкъым. Зы зэман сытми камерэ згъзувауэ щытымкІэ

къэтшэжри, ди уэршэрыр етшэжьащ. Тэхъу Мухьэжид уэрэдыжь, хъыбарыжь куэд

къикъэ 25-кІэ Къуэшырокъуэ Матинэ и хъыбарыр къызэриІуэтэжар псалъэм къыпхуимыдапщэщ сыт жиlауэ щытами ещlэж. Къуэгъужри, ліыфіым и хъыбарыр зэфіигъэувэ-

Тхьэмадэм и адыгэбзэр апхуэдизкіэ къаб-ТЭХЪУ Мухьэжид илъэс 87-рэ мэхъу. Езым зэщ, жьыщ, апхуэдизкіэ адыгэбээ дыдэщи, зэзгъэщхьыну згъуэтыр сыщыцІыкІум КъамылыкъуэшхуэкІэ кърашауэ сызэфа псынэпс гъэпсауэ щытщ, и щІалэгъуэм уэрэд 30 иусат. И гъузу пхъз пшынэ еуэкІз зригъэсамэ, джэгуакіуэ хьэзырт.

Мухьэжид къыджиlэн и куэдт, ауэ емыкlуу къысщыхъуащ апхуэдизрэ бгъэпсэлъэныр. Къэхъун дгъэзэжын ипэкіэ, иджыри тіэкіу къыщыткІухьащ мэзым. Мухьэжид здэпсэуауэ щыта унэжь цІыкІури дигъэлъэгъуащ, иджыри и гукъэкіыж куэдкіэ къыддэгуэшащ.

Хьэщіэ щіалэ щыіэкъым. Мухьэжид хьэщіэ дищІащ дэри. Іэнэ дызыпэрысар хьэлэмэтщ. Тхьэмадэм и хъуэхъур уэрэд гъэпсам хуэдэт зэщіэжьыуэ щіэтт, купщіафіэт, къабзэт. Дигъашхэм, уэрэд къыджиІэм, аргуэру дигъашхэм уэрэд къыджиlэурэ, зы сыхьэтыфlкlэ дыщысауэ дыкъэтэджыжащ. ДыкъыщыдэкІыжым Мухьэжид и щІалэгъуэм хисауэ щыта дэшхуейм къыпыщэща дэ хъуржын зырыз Артуррэ сэрэ къытхузэрилъхьэжащ.

Унэм сыкъэсыжа иужь, Мухьэжид и дэм и Іэфіагъыр зэхэзгъэкіынщ жысіэри, дэ зыбжанэ скъутэри сшхащ. Абы и дэхэр и адыгэбзэмрэ и адыгэпсэмрэ хуэдэт - ІэфІт, гурыхьт, купщафіэт, уи гур къыщіаубыдэрт. Сигу къыщІиубыдар къысфІоузыкІ иджыпсту. Сыту сынасыпыншэ сэ, апхуэдэ ліыжь закъуэтіакъуэ фіэкіа зымылъагъужар, сыту насыпыншэ дыдэ апхуэдэ зы лІыжь зымылъагъужыну ди бынхэр. Дэ дынэгъуэщІщ, Мухьэжид и адыгэбзэм хуэдэ ди тхьэк умэм итыжкъым. Ауэ сыту фІыт а махуэр къызэрызгъэщІар. Тэхъу Мухьэжид и дэхэмрэ и адыгэбзэмрэ я ІэфІагъыр Іумрэ гумрэ щыгъущІэнкъым. Ди лъэпкъ и

жэпкъ Тхьэм имыгъэгъущ!э.

ШЫБЗЫХЪУЭ Астемыр.

ІуэрыІуэтэжхэр

Хъыджэбз цІыкІур дыхьэш-- Ар сэращ, папэ! Узэрыгъуэщэнур ищІэрти, мамэ сы-

гъуэр здэІэпхъуар?

кІуэжащ.

«Къысхуэгъэгъу...»

Телъыджэщ, ауэ щІэныгъэр

къигъэкІуащ усшэжыну! ХьэлъагъкІэтэкъым...

Данием щыщеджагъэшхуэ, щіыпіэ мафіэгукіэ кіуэнути,

Нобель и саугъэтым и лауреат гупым я билетхэр къищэхуну гъущІ езыр ежьащ. Илъэгъуар хьэ-Бор Нильси зэпымыууэ зыгуэрхэр зэхигъэгъуащэрт. И лэмэт щыхъуати, къигъэзэжа

лэжьэгъу зыбжанэ и гъусэу зы иужь яжреlэ: Телъыджэхэр щокіуэкі

Еджагъэшхүэхэр маф Іэгүм ирагъэтІысхьакъым, ным и тетым къажриlащ: «Фэ фІыгъыр билеткъым, атІэ тэрэзэкІэ зэрызрагъэшэчам пщІэ зэрыщІатар къэзыгъэ-

лъагъуэ квитанцхэрщ». Бор

щІыхьэпІитІыр зэхигъэгъуэ-

елъытауэ къуащэ.

щауэ арат. Абы къыдэкІуэу, Бор Нильс икіи спортсмен ціэрыіуэт, Данием и командэ къыхэхам хэтат. 1922 гъэм а къэралым и газетхэм ящыщ зым итхыгъащ: «Псоми фІыуэ ялъагъу

«Уэ пхуэдэ дыдэу»

футболист Іэзэ Бор Нильс Нобель и саугъэтыр къыхуагъэ-

фэщащ».

Энштейн Альберт гъуэгу тету вагон-рестораным щІыхьащ шхэну. ИужькІэщ и нэгъуджэр купем къызэрыщ инар къыщищ ар. Менюр хуи-ШияШ къыбгъурытІысхьа щІалэм:

- КхъыІэ, мыбы итым къысхуеджэ

- Сэри уэ пхуэдэ дыдэу сыщІэныгъэншэщ: еджэкіэ сщіэркъым, - къиты-Иджы жащ жэуап мэкъумэшыхьэлъагъым щІэм.

Пліанэпэр зыгъэхьэзырар ШАЛ Мухьэмэдщ.

гъуэгум.

Гъэсэныгъэ

Безруков Сергей Налшык щохьэщІэ

дым фіыуэ яльэгъуа, УФ-м іэ?! Абы и усэ къеджэкіэр и ціыхубэ артист Безруков зэхэзыхам Сергей «И жизнь, и театр, и къым. Налшык Безруковым кино...» фізщыгъэм щіэт щигъэзэщіащ Пушкин Алекмоноконцерт гъэщіэгъуэн сандр, Есенин Сергей, Выиджыблагъэ Налшык щи- соцкий Владимир сымэ, нэ-

иджы япэу Налшык къызэрыкІуар. Пшыхьым и пэ къикъалэр, лъэпкъ шхыныгъуэхэр зэригъэцІыхуащ.

Москва дэт Губернскэ теныкъуэхэм ахэр Сергей и ав- лантым щ Эри жьыри дихьэтистым усыгъэм хуиІэ лъа-

Игъэзащіэ ролхэмкіэ куэ- гъуныгъэм щымыгъуазэ щыщыгъупщэнугъуэщІ усакІуэхэм я ІэдакъэщІэкІ нэхъыфІхэр. Куэд КЪЫХЭГЪЭЩЫПХЪЭЩ ар щауэ цыхухэм яща усэ сатырхэм артист Іэзэм езым и Іукіэ зэрыритым и фіыгъэкіэ хуэу, абы ди сурэтыщІхэр, щІэщыгъуэ пщищІырт. Псалъэм и къарур ар жызыІэм

куэдкІэ елъытащ! Пшыхьым цІыхур щыкуэдт. атрым и унафэщіым Нал- Уи гуапэ мыхъуу къанэршык щигъэлъэгъуащ фильм- къым «Пушкиным и картэр» хэмрэ спектаклхэмрэ щи- къагъэсэбэпу абы щ алэгъуагъэзащіэ ролхэм ящыщ лэр зэрыкіуар. Телевизоркіэ щыпсэухэм къаруущіэ къыспычыгъуэ къыхэхахэр. Язы- псоми яцІыху артистым и та-

Ди республикэм и гугъу

щищІым, артист цІэрыІуэм жиlащ Іэмал имыlэу къытригъэзэну зэримурадыр. Безруковымрэ Налшык къалэ администрацэмрэ зэгурыІуэныгъэ зэращІылІащ ди республикэм «Сабий фестиваль иным и джэрпэджэж» щрагъэкІуэкІыну.

Къэбэрдей-Балъкъэрым зэрыщы ам теухуауэ абы Инстаграмым щиіэ напэкіуэцІым псалъэ дахэ куэд щит-Мыри апхуэдэхэм ящыщщ:

«Налшык - хьэщІэгъафІэ

къалэщ. Гуэл щхъуантІэхэм сыщы ащ, хъыршын сшхащ. Дауи, сигу ирихьащ. СыздэщымыІа щІыпІэм сыщыкіуэкіэ, сфіэфіщ ар къызэхэскІухьыну, адрейхэм къазэрышхьэщыкІыр зыхэсщІэну. Иджы япэу сыкъыздэкІуа Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэр хуабжьу сигу ирихьащ. СурэтышІ цІэрыІуэхэм, къалэм и къэкlуэнур зэлъыта архитекторхэм сахуэзащ, Сэралъп Мадинэ и Арт-центрым сыкІуащ.

Къэбэрдей-Балъкъэрым сызэрыщыІар къызэщІэскъуэжу, жысІэну сыхуейщ Кавказыр япэми иджыри хьэщіэкіэ зэрыфіыр. Утыкум сыздитым пэшым щІэсхэм сызэрызыхащІыкІыр, жысІэр къазэрыгурыІуэр щІэрт. Ухуейрамэ, Налшык халъхьащ, адэкІэ сылэжьэну, щІэ къэслъыхъуэну сыхьэ-

зырщ», - етх Безруковым. ТЭРЧОКЪУЭ Дисэ.

Адыгэхэм тхуэугъурлыщ абы ехьэліа зэхьэзэхуэхэр. Жыпіэну урикъунщ олимп чемпиону нобэр къыздэсым ціыхуипщі дызэриіэр, тіур вице-чемпион зэрыхъуар, домбеякъ медалыр апхуэдизми къазэрылъысар. Къэралышхуэ Іэджи щыІэщ апхуэдэ ехъуліэныгъэхэр я пщіыхьэпіэми хэмыту.

Нобэ Дунейпсо Олимп махуэщ.

Шэнхабзэ

ДЫКЪЫЗЫТЕХЪУКІЫЖАХЭМ илъэс мин зыбжанэ зи кІыхьагъ тхыдэ къулей зэраІэм и щыхьэтщ налкъутналмэс щІэину къытхуагъэна нарт эпосыр. Апхуэдэм ирипагэфыну дунейм лъэпкъищ-пліы тету аращ. Абыхэм къыхощыж Пасэрей Алыджым ди эрэм и пэкlэ IX лІэщІыгъуэм къыщежьа Олимп джэгухэм куэдкіэ ящхьэщыкІыу нарт ліыхъужьхэм езыхэм я ліыгъэ зэхэгъэкіыпіэ, я къарур, зэфІэкІыр здынэсыр щагъэунэху зэпеуэ инхэр зэраГар. Ар ГупщТу къыхощ Сосрыкъуэ зэраукlам и хъыбарми, нэгъуэщІхэми.

Сосрыкъуэ Хьэрэмэ Іуащхьэ ира-

- Шурылъэс дыджэгунущ, Хьэрэмэ Іуащхьэ жаншэрхъ къедгъэжэхынущ,-

Хьэрэмэ Іуащхьэ нэсащ Сосрыкъуэ. И жагъуэгъухэр Хьэрэмэ Іуашхьэ тетщ. Сосрыкъуэ къыщалъагъум,

жаншэрхъыр кърагъэжэхащ: - НатІэкІэ къеуэ, Сосрыкъуэ! - жари. Натіэкіэ еуэри, Сосрыкъўэ жаншэрхъыр Хьэрэмэ Іуащхьэ дрихуеижащ. - ІэдакъэкІэ къеуэ, Сосрыкъуэ! - жа-

ри жаншэрхъыр къраутІыпщхьэхы-ІэдакъэкІэ еуэри, жаншэрхъыр Хьэрэмэ Іуащхьэ дрихуеижащ.

БлыпкъкІэ къеуэ, Сосрыкъуэ! кърагъэжэхащ жаншэрхъыр. БлыпкъкІэ еуэри, жаншэрхъыр Хьэ-

рэмэ Іуащхьэ дрихуеижащ Сосры-Илъэс мин бжыгъэ зи кууагъ лъабжьэ быдэ зэраlэрауэ къыщіэкіынщ адыгэхэм Олимп лъагапіэр мызэмытізу къыщіащтэфар. Я гугъу фхуэтщІынщ Хьэрэмэ Іуащхьэ зи къежьапіэ ди ліыхъужьхэм. Нобэкіэ

ахэр, Олимп чемпионхэр, 10 мэхъу. Олимп зэпеуэхэр къызэрежьэрэ илъэс минитіым щіигъуащ. Піалъэ гуэрым ар зэпагъэуауэ щытами, тхыдэм къыхэтэджыкІыжащ икІи дунейм къытехъуа зэхьэзэхуэ нэхъ удэзыхьэххэм я деж жьантіэр щи-Íыгъщ. Диlащ, диlэщ икlи диlэнущ абы адыгэ лъэпкъыр щызы!эта щ!алэ ахъырзэманхэр. Апхуэдэхэм я лъагъуэхэш хъуащ Тыркум щыпсэуа ди

лъэпкъэгъу Догу (Гъукіэ) Яшар. Илъэсищэм щіигъукіэ екіуэкіа Урыс-Кавказ зауэжьым дунейм тригъэкІуэдыкІыжа, тенджыз ФІыцІэм и Іуфэм_щыпсэуа убыххэм я щІэблэщ Догу Яшар. Ар къызыхэкІар ГъукІэхэщ икІи 1913 гъэм Тыркум и Самсун къалэм пэмыжыжьэ Къарэ-Эмир адыгэ къуажэ цІыкІум къыщалъхуащ. Яшар и адэжь пагэхэм Кавказыр ябгынат, я Хэкур гущІэгъуншэу къэзызэуа урыс пащтыхьым я щхьэр хуамыгъэтІылъын папщІэ. ЯлъэкІ къагъэнакъым абыхэм зыхэхуа тыркухэми яхэмышыпсыхьын щхьэкІэ. Абы щыгъуэми, адрей адыгэ мухьэжырхэкъым кіуэдыжыгъуэ щихуам зэзышэліа къэралым и пщіэр яіэтын, ар ягъэбыдэн папщІэ. Ахэр зауэлІ хахуэхэт, политик Іущхэт, ухуакІуэхэт, щІэныгъэлІхэт, щэнхабзэмрэ гъуазджэмрэ ипэкіэ зыгъэкіуатэхэт. Ахэр икІи спортсмен лъэрызехьэхэт. Нобэ зи гугъу фхуэтщІынур адыгэхэм къахэкlауэ япэ дыдэу Олимп чемпион хъуа Догу (Гъукlэ) Яшарщ. Абы и цlэр Хэкужьми, Тыркуми, хамэ къэралхэми хуабжьу пщІэ лъагэ щызиІэщ. Ар ящыщщ тыркухэр спорт бэнэк эмк э дунейпсо утыку изышахэм, япэ ехъу-

лІэныгъэ инхэр къахуэзыхьахэм. И ныбжьыр илъэс пщыкІутхум иту Яшар бэнэныр ІэщІагъэ хуэхъуащ. Дзэм хыхьа иужькіэ, нэхъ Іэмалыфіхэр иІэ хъуащ утыкушхуэхэм зыкъыщигъэлъэгъуэну. Ар алыдж-урым бэнэкlэми бэнэкlи хуитми хэтт, ауэ нэхъ ехъулІэныгъэфіхэр щызригъэгъуэтар иужьращ. 1939 гъэм щыщІэдзауэ Тыркум и командэ къыхэхам хэ-

ЕтІуанэ дунейпсо зауэм щІидзэным БАХЪСЭН Ланэ. 7 и пэ къихуэу Яшар и ціэр алыдж-

Убыххэм я щІэблэщ япэ адыгэ олимп чемпионыр

урым бэнэкіэмкіэ Іуащ. Норвегием и къалашхьэ Ослэ шекіуэкіа Европэм и чемпионатым килограмм 66-м нэс зи хьэлъагъхэм я зэпеуэм абы дыжьын медалыр къыщихьащ. Иужькіэ Балкан джэгухэми 1940, 1942 гъэхэм шытекIvaш.

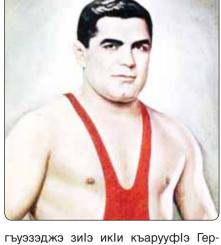
Зауэ нэужь лъэхъэнэраш Догу (Гъукіэ) Яшар и зэфіэкі лъагэр наіуэ щыхъупар. 1946 гъэм алыдж-урым бэнэкіэмкіэ Европэм и чемпионатым аргуэру дыжьын медалыр къышихьащ. Махуэ зыбжанэ нэхъ дэмыкІыу апхуэдэ дыдэ зэхьэзэхүэм Швецием и къалащхьэ Стокгольм дыщэр щызыІэригъэхьащ. Иджы бэнэкІэ хуитымкіэ. Килограмм 73-м нэс зи хьэлъагъхэм я зэпеуэм убых щіалэм къыщыпэлъэщын къыхэк акъым.

КъыкІэлъыкІуэ илъэсым Яшар аргуэру Европэм и чемпион хъчащ. Иджы ар абы къыщехъулащ алыджурым бэнэкіэм. Чехословакием и къалащхьэм къикіыжащ дыщэ медалыр пицехельу

Догу (Гъукіэ) Яшар куэдрэ хэтт. щыпсэу Тыркум къищынэмыщІауэ, Ираным, Индием, Данием, Швецием, Польшэм, Италием, нэгъуэщІ щІыпіэхэм къыщызэрагъэпэщ дунейпсо зэпечэ инхэм. ИкІи къыщыхъу щІагъуэ щыІэтэкъым текІуэныгъэхэр щызыІэримыгъэхьэ. Ауэ абы и вагъуэр нэр щІисыкІыу къыщыблар иужькІэщ. 1948 гъэм Великобританием и къалащхьэ Лондон щекІуэкІа XIV Гъэмахуэ Олимп джэгухэм япэ ехъулІэныгъэ ин щаlащ тыркухэм. Ар зи фlыгъэр абыхэм я командэ къыхэхам хэту бэна Догу (Гъукіэ) Яшарщ. Зэи къэмыхъуауэ, адыгэ Олимп чемпион дунейм къытехутащ. Ди жагъуэ зэрыхъущи, абы щыгъуазэр мащІэт, Тыркум щыпсэу хэхэсхэм къызыхэкlа лъэпкъыр ябзыщІын хуей хъурти. Псоми зэреджэр тыркут.

Европэм и чемпиону Олимпиадэм кІуами, Догу (ГъукІэ) Яшар куэдым кърадзащэртэкъым. Къашыхъуат зэрымыщіэкіэ и насып нэхъапэм къикІауэ. Абы щыгъуэми ар зыхэт бэнэкІэ хуитымкіэ килограмм 73-м нэс зи хьэлъагъхэм я зэпеуэм спортсмен гъуэзэджэ куэд щызэтрихьат, дэтхэнэми дыщэр хуагъэфащэу. Япэ дыдэ зэlущlэм Америкэм и Штат Зэгуэтхэм къикіа Мерил зэрыхигъэщіам гу лъызытар мащіэщ. Адэкіэ къыпэщІзувари нэхъ лъэщыж швед Фределт. Хухаха зэманыр имыух шІыкІэ ар къабзэу щытридзэм, итГанэ ягъэщіагъуэу щіадзащ Яшар и зэфіэкі лъагэр. Къапштэмэ, Великобританием къыщыдэкІ «Миррор» газет цІэрыІуэм абы иужькІэ итхаш: «Мы тырку щалэр Лондон къыщаякар дыщэрауэ фэ тетщ!» Ар икІи пэжт. КъикІуэтрэ шынэрэ зымыщІэ Догу (Гъукіэ) Яшар чемпионыгъэм хуэпаб-Абы текІуэныгъэ дахитху Пондон къыщихьащ икІи, и хьэрхуэрэгъу лъэщ псори иригъэкІуэтэкІри, Олимп щыгум къыщыхутащ.

Нэхъ гугъу дыдэ кіэух зэіущіэм Яшар къыщыпэщІэтащ техникэ

рард, Австралие жыжьэм къикlар. Хьэрхуэрэгъур сакът икІи ІэкІуэлъакІуэт. Ар икІи бзаджэт - пэплъэрт Догу Яшар щыбэлэрыгъынум. Адыгэ щіалэр зэрытеплъэкъукіыу, занщізу тридзэри, къыщхьэщытІысхьэжащ, къабзэу хигъэщІэн папщІэ. Мис абдежым Яшар и къэмыланджагъэр наІуэ хъуащ: щхьэпхэтІыгур алэрыбгъум щІигъакъуэщ, и бгыр къытри-ІэтыкІри, «лъэмыжу» уващ. Дакъи-къитІым нэблагъэкІэ австралийцыр хущіэкъуащ ар хигуэну. Инджылыз-хэр нэхъыбэу зыдэщі Геррард ціэ-рыіуэр зэрытекіуэнур къахуэмыгъэсу зэпэщІэтыныгъэм кІэлъыплъхэр зэрызехьэрт. АрщхьэкІэ ахэр щыуащ. Напіэзыпіэм и лъакъуэр щіигъакъуэщ, и пліэр игъазэри, Яшар щытыкІэ гугъум къикІащ. Бэнэныгъэр зэрекіуэкіым кіэлъыплъхэр зэщіэщымащ. Зэхьэрхуэрэгъухэр аргуэру зэпэщізувэжащ. Балл бжыгъэкіз хагъащізми, Догу (Гъукіз) Яшар тегушхуэныгъэм зэщіищтащ, щытыбжыгъэкІэ кіз гугъум къызэрикіыфам папщіэ. Геррард Іэнкунщ. Зэіущіэм пащэну судьям хуит зэрищІу, адыгэ щІалэм и хьэрхуэрэгъур ипхъуатэри, тридзащ. Ар, игъэкІэрахъуэурэ, япэ ищащ. Къабзэу тридзэну абы къару иІэжтэкъым. АрщхьэкІэ, псом ящхьэр текІуэныгъэрат. Догу (ГъукІэ) Яшар ар зыІэригъэхьэри, адыгэхэм ящыщу япэу Олимп чемпион хъуащ! Апхуэдэ ехъуліэныгъэхэр зи щіэщыгъуэ тыр-кухэми я бэнакіуэр уафэм нэс драхьеинут.

Абдежми къыщыувыlакъым Яшар. алыдж-урым бэнэкіэмкіэ зэхьэзэхуэм. Абы саугъэт лъапІэхэр къыщимыхьами, гуп зэпеуэм тыркухэр япэ щизыгъэщын балл зыбжанэ зыІэригъэхьаш.

Догу (Гъукіэ) Яшар къыдэщіхэр куэд- хуэдэ бэнэкіэмрэ дуней тетыкіэмрэщ рэ пигъэплъакъым. 1949 гъэм Истам- зыщІипІыкІар и гъэсэнхэри. Икіи ыл шекІуэкІа Европэм и чемпионатым ар щытепщащ. Илъэсищ ипэкІэ адыгэ шІалэр апхуэдэ зэхьэзэхуэм шытекІуати. ар шІигъэбыдэжын хуейт. Олимп чемпион зэрыхъуам апхуэдэ къалэн ин къыхуигъэувырт.

пащхьэм зэрыщызэрызехьэм. Ахэр текІуэныгъэ фІэкІа зыри хуейтэкъым. Ар щымыІэмэ, апхуэдизу иджыри къэс яІэтар щІым щыщ ящІыжыфы-Догу (ГъукІэ) Яшар зыхэт килограмм 79-м нэс зи хьэлъагъхэм я зэпеуэм бэнакіуэ тіощіым щіигъу кърихьэлІат. Дэтхэнэми дыщэ медалыр хуэфащэу къилъытэрт икІи ар зыІэригъэхьэн папщІэ и фэм къипщынут.

Псоми я хъуэпсапІэт Олимп чемпионыр хагъэщІэну. АрщхьэкІэ Яшар абыхэм апхуэдэ Іэмал яритын дэнэ къэна, гугъэ къудеи яригъэщ акъым. Адыгэ щ алэр тхуэнейрэ утыку къихьати, тхуэми къыпэлъэщын къыкъуэк акъым. Абы иужьк Э Догу (ГъукІэ) Яшар къыфІащащ «Бэнэным тхьэ» ціэ лъапіэр. НэгъуэщІ текІуэныгъэ инхэри иІащ

ди лъэпкъэгъум. Арщхьэкіэ, 1951 гъэм Хельсинки (Финляндие) бэнэкІэ хуитымкіэ щекіуэкіа зэхьэзэхуэм килограмм 87-м нэс зи хьэлъагъхэм я деж дуней псом и чемпион щыхъуа иужькіэ, спортым хэкіыжыну мурад ищІащ. Абы къыщыпхуэхьыну псори зыІэрызыгъэхьа щіалэм адэкіэ хьэлэмэтагъ иІэжтэкъым зэпеуэхэм хэтыну. Ар иджы Тыркуми, Балкан джэгухэми, Европэми, Щіы хъурейми, Олимп джэгухэми я чемпионт. И ныбжьри илъэс 38-м щ игъуати, зигъэпсэхуну, зи щ алэгъуэхэм гъуэгу яритыну и чэзут.

АрщхьэкІэ алэрыбгъур ибгынакъым Догу (Гъукіэ) Яшар. Тыркум и командэ къыхэхам и тренер нэхъыщхьэу лэжьащ, чемпионхэр игъасэу. 1961 гъэм и пэщІэдзэм инфаркт етІуанэу къеуэри, дунейм ехыжащ. Ар щащыгъупщэркъым зи щІыхьыр лъагэу дунейпсо утыкум щиІэта Тыркуми къызытехъукІыжахэр щыпсэуа Хэкужьми. Яшар и фэеплъ сынхэр щагъэуващ Истамбыли щалъхуа щІыпІэми. И хьэдэр щыщІалъхьа Къалаллахь къалэ цыкіум абы и ціэкіэ илъэс къэс щрагъэкіуэкі зэхьэзэхуэ инхэм и саугъэтхэм щыщобэн дуней псом и бэнакіуэ нэхъыфіхэр. Зылъэгъуахэмрэ зыцІыхуахэмрэ но-

бэми ягу къагъэкіыж Догу (Гъукіэ) Яшар ціыху телъыджэу, спортсмен гъуэзэджэу зэрыщытар. Зэхьэзэхуэхэм абы Іэмал щІэщыгъуэ, зыпэмып-КъыкІэлъыкІуэ махуэм ар хэтащ лъа куэд къыщигъэлъагъуэрт, къару-ЗыщихъумэжкІи щебгъэуфІэт. рыкіуэкіи Яшар хуэбгъэдэфынур машІэ дыдэт. А псом ищІыІужкІэ хабзэрэ нэмысрэ зыхэлът икІи и хьэрхуэрэгъухэм хьэрэмыгъэ гуэр щакІэ-КъыкІэлъыкІуэ текІуэныгъэ инми лъызэрихьа зэй къэхъуакъым. Аптырку бэнакІуэхэм я иджырей лІэныгъэхэми абы и Іыхьэфі хэлъщ.

Великобританием и къалащхьэ Лондон 1948 гъэм щекіуэкіа XIV Гъэмахуэ Олимп джэгухэм дыщэ медалхэр къышызыхьа Догу (Гъукіэ) Яшар хиша лъагъуэ дахэм иужькіэ ирикІуащ Тыркур зи хэщІапІэ хъуа адыгэ бэнакіуэ щіалэхэу Къаплъэн (Ущхъуэ) Хьэмидрэ (1956 гъэ) Аталай (Нагъуэ) Мэхьмудрэ (1968 гъэ). ИужькІэ абы къыпащащ Хэкужьым къыщыхъуахэу Шыхъуэ Борис (лъакъуэрыгъажэ спорт), Чыржын Мухьэрбий (атлетикэ хьэлъэ), Ахэмын Еленэ (волейбол), Къардэн Мурат (алыдж-урым бэнэкІэ), Хъущт Аслъэнбэч (алыдж-урым бэнэкіэ), Махуэ Билал (бэнэкіэ хуит), Мудрэн Беслъэн (дзюдо) сымэ. А ІуэхуфІыр зыгъэкІуэтэнухэри, Тхьэм и шыкуркІэ, ноби ди машІэкъым.

ХЬЭТАУ Ислъам. Сурэтхэм: Европэми, ЩІы хъурейми. Олимп джэгүхэми я чемпион Догу (Гъукіэ) Яшар. И фэеплъ зэхьэзэхүэхэм ящыщ зым кърихьэліахэр.

и «Къуажэр» Сирием къи опхъук в на адыгэ щ в лэ

ДыщэкІым

Дыщэкі Тамир архитектор ныбжьыщіэхэм папщіэ ирагъэкіуэкі «Къалэр зыгъэщ Іэращ Іэ» етхуанэ урысей псо зэпеуэм ехъуліэныгъэ щызыіэригъэхьаш.

АБЫ игъэлъэгъуащ «Къуажэ» зыфІища хьэщІэщым и проект. Ар зэхигъэуващ франджы зыплъыхьакІуэ Тавернье и «Адыгский посёлок» сурэтым иригъуазэурэ. ХьэщІэщым псэуалъапхъэу ирихьэлІэр щІыуэпсми, узыншагъэми зэран хуэмыхъущ: пхъэ, мывэ, упщІэ. Пасэм адыгэхэм къагъэсэбэпу щыта чий дэдзыкІэм и Іэмалхэри къигъэлъэгъуащ.

Зэпеуэм ирагъэхьа лэжьыгъэхэм хэплъащ къэралым и архитектор нэхъыфІкъэрал къулыкъущІэхэр зыхэта къэпщытакІуэхэр. ДыщэкІ Тамир и лэжьыгъэр къыхагъэщхьэхукаащ ещанэ нагъыщэ зиіэ щіыхь тхылърэ «Мирпроект» институтым и ІэщІагъэм щыхигъэхъуэну хуит къэзыщі дэфтэркіэ.

ГУГЪУЭТ Заремэ.

Гъуэгу хабзэм хуаущий

хъуахэм я Іуэхухэмкіэ и инспекторхэм щізу. ирагъэкІуэкІ «Гъуэгум зэрыщызекІуэ хабзэхэр - сабийхэм папщ э» Іуэху щхьэпэхэр. Налшык къалэ и полицейхэр сабий садхэм піалъэ-піалъэкіэрэ макіуэ, абыхэм я гъэсэнхэм гъуэгум зэрыщызекІуапхъэ хабзэхэм яхутепсэлъыхьын мурадкіэ.

Я НЭІЭМ щІэт «Ивушка» сабий сад №2-м щы ащ Урысей МВД-м Налшык къалэм щи-Іэ управленэм балигъ мыхъуахэм я ІуэхухэмкІэ и инспектор, полицэм и капитан Алшагъыр Ингэ, абы и гъэсэнхэм гъуэгум зэрыщызекІуапхъэ хабзэр иджыри зэ ягу къигъэкІыжын папщіэ. Зэіущіэр щіидзащ

футболымкІэ и чемпиона-

зыгъэхъея СШОР-м тезыр

тралъхьащ, зэlущІэр 0:3-уэ

фІахьауэ къалъытэри. Апхуэ-

хъуауэ зэрытекІуэ хабзэм

темыкІ «Автозапчасть»-м и

очко бжыгъэхэм иджыри 3

дэ щіыкіэкіэ,

Республикэм и щыхьэрым балигь мы- гъуэгу хабзэхэм ехьэліауэ ящіэхэм щіэуп-

Конструктор щхъуэкІэплъыкІэм и пкъыгъуэхэмрэ иллюстрацэхэмрэ къагъэсэбэпурэ сабийхэр иужь итащ светофорым гъуэгур зэпыбупщінну хуит узыщі е узымыщі и дамыгъэхэр къэщіэным, апхуэдэуи зэпаплъыхьащ уэрамым узыщрихьэл і э щытыкІэхэр къызытещ сурэтхэр, тэмэму узекІуэн зэрыхуейм тепсэлъыхьхэу.

Полицэм и лэжьакіуэм и нэіэм щіэт сабийхэм ягу къигъэкІыжащ гъуэгум зэрыщызекІуапхъэ хабзэм утетмэ, фэбжьхэм пэІэщІэ узэрыхъунур.

Намыгъэса зэіущіэ

тым и гуп нэхъыщхьэм и ебланэ джэгугъуэм хыхьэ зэ-ІущІэхэр зэхэтащ. Абыхэм деймрэ» Бабугент щыщ коящыщ зым псалъэмакъ мыщхьэпэ къикіащ. ДЖЭГУГЪУЭМ и япэ махуэм Бахъсэн и «Автозапчасть»-мрэ Налшык СШОР-мрэ щызэхуэзат. Абы и етІуанэ Іыхьэм судьям метр пщыкіузым и деж къызэригъэлъэгъуам Олимп резервым и спортшколым и командэм и унафэщІхэр игъэгубжьащ. Гуэхур Гэпшэрыбанэм щыхуэкІуэм джэгур ирагъэухащ, иджыри зэман кіыхькіэ лъэныкъуэхэр зэпэщІэтын хуейми. Арати, къайгъэр къэ-

Къэбэрдей-Балъкъэрым хэм ящхьэщыкІыпащ. Зэхьэзэхуэм и командэ нэхъыфІхэм яхыхьащ «Лого-ВАЗ»-р. Налшык и «Къэбэрмандэмрэ я зэlущІэр щекІуэкІащ Шэджэм Етіуанэ жылэм и джэгупІэ губгъуэм. Балъкъэр къуажэм къикІа гупым хэт Текуев Инал зэпэщ Іэтыныгъэм щыдигъэкІа топ закъуэм «ЛогоВАЗ»-м текІуэныгъэр къыхуихьри, турнир таблицэм и етІуанэ увыпІэм къыдэ-кІуеящ. Бабугентдэсхэр пашэм къыкіэроху очкоитхукіэ.

ЗэІущІибл иригъэкІуэкІам епліанэ текіуэныгъэр щызы-Іэригъэхьащ «Малка»-м. Къэхъун къуажэм и стадионым малкэдэсхэм щрагъэкіуэкіа зэпэщІэтыныгъэм бжыгъэшхуэкІэ, 6:0-у, щыхагъэщІащ Шэджэм къалэ и «Шэрджэсыр». Зэlущlэм тlэунейрэ къыщыхэжанык ащ Аслъэныкъуэ Аланрэ Тэтэр Исмелрэ. Топ зырыз дагъэкlащ Куэшей Ислъамрэ Мэкъуауэ Хьэчимхигъахъуэри, и хьэрхуэрэгъу- рэ

зэпэщІэта командэхэм ящыщу и унэ зэlущІэр щезыгъэкІуэкІар «Псыгуэнсум» и закъуэщ. Мэкъуауэгъуэм и 18-м абы къригъэблэгъащ «Шэджэм-2»-р. ЗэпэщІэтыныгъэм топиплі щыдэзыгъэкіа хэгъэрейхэм шэджэмдэсхэм жэуапу къратыжыфар тly къудейщ. ХьэщІэхэм я топитІри дэзыгъэкІар Бэлагъы Русланщ. Псыгуэнсум хэту тІэунейрэ къыхэжанык ащ Битохъу Азэмэт, Къурмэн Азэ-

топ зырыз дагъэкlащ. Пашэхэм закъыкІэригъэхуркъым «Родник»-ми. Джэгугъуэм и етІуанэ махуэм Тсынэдахэ и командэм къригъэблэгъащ «Кэнжэр». Зэхьэзэхуэм зэрыщ идзэрэ зы очко закъуэ фіэкіа къэзымыхьа хьэщІэхэм къыкІэлъыкІуэуи я

мэтрэ Мэремыкъуэ Арсенрэ

зыІэрагъэхьащ хэгъэрейхэм. Кэнжэдэсхэм я щытыкІэм джэгугъуэр къызэрихьэрэ иригъэкіуэкіа зэіущіиблми ар къыщыхагъэщІащ. Зи чэзу хэщІыныгъэр абыхэм Анзорей щаритащ «Урыхум». Ебланэ джэгугъуэм и топ нэхъыбэ дыдэ (7!) щыдагъэкІа зэпэщІэтыныгъэр хэгъэрейхэм я текІуэныгъэкІэ иухащ. Зэlущlэм топищкlэ къыщыхэжаныкІащ Тэнащ Инал. ТІэу-

Ежэбокъуэ Мулид. къыкІэримыгъэхуну хущІокъу щІэр. Абы бжыгъэшхуэкІэ

нейрэ хьэщІэхэм я гъуэр

хигъэщІащ Джыджырэ Къан-

темыр, Шагъыр Аскэрбий зы

топ дигъэкlащ. Псыкуэддэс-

хэм я топ закъуэр и фіыгъэщ

Джэгугъуэм и япэ махуэм Іуэхур дэкlакъым. Бжыгъэш- «Искра»-р. Текlуэныгъищрэ хуэкіэ, 5:1-уэ, текіуэныгъэр хэщіэныгъищрэ иіэу ебланэ джэгугъуэм ирихьэлІа Алътуд и командэм къыкІэлъыкІуэ нэхърэ нэхъыкІэжщ «Псы- очкоищыр къыфІихьащ «Искуэд-Марвил»-м и Іуэхур. Гъэ лъэмейм». Я унэ щыІэу тІэунейрэ зэlущlэм къыщыхэжаныкіащ Багъэтыр Альбертрэ ПщыукІ Хьэсэнрэ.

Иужьрей джэгугъуэхэм зищІащ «Тэрчым». БлэкІа зэіущіищым очкоиплі зыщыфІэкІуэда тэрчдэсхэр лъэбакъуитІкІэ къыщекІуэтэхащ зэхьэзэхуэм и турнир таблицэм. Мэкъуауэгъуэм и 19-м Налшык щыІэу «Спартак-Д»-м абыхэм драгъэкlуэкІа зэіущіэр зэрытемыгъэкІуауэ, 1:1-уэ, иухащ.

Вэсэмахуэ зэхэтыжащ ещанэ джэгугъуэм щыщу ягъэжэбокъуэ Мулид. Іэпхъуауэ́ щыта «Къэбэр-Командэ нэхъыфІхэм за- деймрэ» СШОР-мрэ я зэly-

6:1-уэ текІуэныгъэр къыщахьащ Олимп резервым и спорт школым и гъэсэнхэм.

Гъуащхьауэхэм я зэпеуэм бжьыпэр щиІыгъщ «Шэджэм-2»-м и пашэ Бэлагъы услан. Зэхьэзэхуэм зэрыщІидзэрэ абы и хьэрхуэрэгъухэм топи 10 яхудигъэк ащ. АдэкІэ къыкІэлъокІуэ бгъуэнейрэ къыхэжаныкlа «Автозапчасть»-м и гъуащхьауэ Апажэ Чэрим. «Спартак-Д»-м щыщ Къумыкъу Ислъамрэ «Малка»-м щыджэгу Мэкъуауэ Хьэчимрэ ещанэ увыпІэр зэкіэ зэдагуэш.

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм и ебланэ джэгугъуэм зэхэта зэlущlэхэм мыпхуэдэ бжыгъэхэр кърикІуащ: мэкъуауэгъуэм и 18-м: «**Къэбэрдей**» (Налшык) «ЛогоВАЗ» (Бабугент) - 0:1, «Малка» (Малка) - «Шэрджэс» (Шэджэм) - 6:0, «Псыгуэнсу» (Псыгуэнсу) - «Шэ-джэм-2» (Шэджэм ЕтІуанэ) -

сэн) - СШОР (Налшык) - 3:0; 4:2, «Урыху» (Урыху) - «Псымэкъуауэгъуэм и 19-м: «Спартак-Д» (Налшык) - «Тэрч» 6:1, «Родник» (Псынэдахэ) (Тэрч) - 1:1, «Искра» (Алътуд) «Кэнжэ» (Кэнжэ) - 5:1

«Ислъэмей» (Ислъэмей)

куэд-Марвил» (Псыкуэд) ЖЫЛАСЭ Замир

Къэбэрдей-Балъкъэрым футболымкІэ и чемпионатым и гуп нэхъыщхьэм зэхьэзэхүэр зэрышекІуэкІыр

<i>ээрыщектуэктыр</i>						
омандэхэр	Дж.	Къ.	3.	ΦΙ.	T.	0.
1. «Автозапчасть» 2. «ЛогоВАЗ» 3. «Родник» 4. «Тэрч» 5. «Малка» 6. «Искра» 7. «Спартак-Д» 8. «Шэджэм-2» 9. «Ислъэмей» 10. «Псыгуэнсу» 11. «Урыху» 12. СШОР 13. «Къэбэрдей» 14. «Шэрджэс»	7 7 5 6 7 6 7 6 6 7 7 7 7 7 7 7 7 7 7 7 7 7	7 5 4 4 4 4 3 3 3 2 2 1	0 1 1 1 0 0 2 2 0 0 1	0 1 0 1 3 3 1 2 3 3 3 4 5 5 5	28-5 13-7 30-5 13-7 18-16 17-15 21-7 19-18 18-20 14-17 16-21 15-13 11-20 13-30	21 16 13 13 12 12 11 11 9 9 7 6 6 4
15. «Кэнжэ» 16. «Псыкуэд-Марвил»	7 7	0	1 0	6 7	10-26 7-36	1

Редактор нэхъыщхьэ ЖЫЛАСЭ Заурбэч

джэгугъуих

Редколлегием хэтхэр:

ЖьэкІэмыхъу Маринэ (унафэщІ-редактор), Ширдий Маринэ (унафэщІ-редактор), Къаншокъуэ Эллэ (жэуап зыхь секретарь), Къардэн Маритэ, Къумахуэ Аслъэн, НэщІэпыджэ Замирэ, Чэрим Марианнэ, ЩхьэщэмыщІ Изэ.

Езыгъэтхахэр «Адыгэ псалъэ» газетыр КъБР-м и Парламентымрэ Правительствэмрэ ирагъэтхащ (учредителхэр).

КъыдэзыгъэкІхэмрэ редакцэмрэ я хэщІапІэр 360030, Къэбэрдей-Балъкъэр Республикэ, Налшык къалэ, Лениным и уэрам, 5

ТЕЛЕФОНХЭР: редактор нэхъыщхьэм, секретарым - 42-56-19; унафэщІ-редакторхэм - 40-48-54, 40-06-33; жэуап зыхь секретарым - 42-22-82; секретариатым - 42-22-66.

КЪУДАМЭХЭМ: политикэмкІэ, жылагъуэмрэ лъэпкъ ІуэхухэмкІэ - 42-22-86; къуажэ гъащІэмрэ экономикэмкIэ-42-57-59; шэнхабзэмкIэ-42-75-36; егъэджэныгъэмрэ щІэныгъэмкІэ - 40-15-31; хъыбарыщІэхэмрэ спортымкІэ - 42-22-88, 42-60-53, 42-22-89; зэдзэк Гак Гуэхэм - 42-21-88; корректорхэм

42-60-27; ЭВМ-м и операторхэм - 42-22-84; компьютер ІэнатІэм - 42-26-41; сурэттеххэм -42-75-78, 42-63-64.

Теддзэ тхыгъэхэм къыщыхьа бжыгъэхэм, къыщаІэта Іуэхугъуэхэм я пэжагъымкІэ ахэр зытхахэм нэсу жэуап яхь. Авторхэмрэ редакцэмрэ я Іуэху еплъыкІэр зэтехуэ зэпыту шыткъым.

4:2, «Автозапчасть» (Бахъ-

Газетыр Іэ тезыдзахэм яхуэхьыныр и пщэ дэлъщ КъБР-м федеральнэ пощт зэпыщ Гэныгъэхэмк Гэ и управленэм. Тел.: 76-01-28, 76-01-10

Газетыр 2016 гъэм дыгъэгъазэм и 19-м Печатым и хуитыныгъэр хъумэнымкІэ Къэбэрдей-Балъкъэр щІыналъэ ІуэхущІапІэм ПИ №ТУ07-00117-м щІэту ятхащ

Зы илъэсым газетыр 156-рэ къыдокІ «Издательство «Южный регион» ООО-м щытрадзащ. 357600, Ставрополь край, ЕсэнтІыгу къалэ, Никольскэ уэрам, 5-А

Мы къыдэкІыгъуэм елэжьахэщ: жэуап зыхь секретарым и къуэдзэ Дыщэк Соня, корректорхэу Инэрокъуэ Азэмэт (1, 2-нэ нап.), Щоджэн Иннэ (3, 4-нэ нап.), корректорхэм я дэІэпыкъуэгъу Елмэс ФатІимэ. КомпьютеркІэ газетым и теплъэр ящІащ Мэлбахъуэ Анжелэ, Щомахуэ Марианнэ, сурэтхэм елэжьар Бицу Жаннэщ.

Номерыр «Адыгэ псалъэм» и компьютер ІэнатІэм щагъэхьэзыращ.

Газетым Іэ традзэн хуейщ сыхьэт 20-м, щытрадзар сыхьэт 20.00-рщ.

Индексыр П 5894 •Тираж 2.039 • Заказ №1258